

cijena 1.5 EUR

petak, 12. oktobar 2018.

MONITOR

CRNOGORSKI NEZAVISNI NEDJELJNIK

Broj 1460 godina XXIX

seksualna zloupotreba djece

CRNA GORA U REGIONALNOM PAKLENOM LANCU

**saobraćajna infrastruktura
politika i novac**

**BUDUĆNOST
NA PRODAJU**

**intervju:
sergej trifunović, glumac
ŽIVIMO U
TABLOIDNOM DRUŠTVU**

FOKUS

SEKSUALNA ZLOUPOTREBA DJECE:
Crna Gora u regionalnom paklenom lancu
(Predrag Nikolić)

8

DANAS, SJUTRA

Zdrava Udba (Milena Perović-Korać)

11

MONITORING

BORBA PROTIV SIROMAŠTVA:
Siti gladne ne broje (Miloš Bakić)

12

DRUŠTVO

DEVASTACIJA RJEČNIH TOKOVA:
Cijevna u cijevima (Mustafa Canka)

16

SAOBRAĆAJNA INFRASTRUKTURA,
POLITIKA I NOVAC
Budućnost na prodaju (Zoran Radulović)

18

ALTERNATIVA

Spektar (Milan Popović) 21

SLUČAJ BRANKA VUJOVIĆA:
Guru crnogorske privatizacije pohare
(Veseljko Koprivica) 22

INTERVJU

JOVO MARTINOVIĆ, NOVINAR:
Sloboda je stvar stanja svijesti (Predrag Nikolić)

24

OKO NAS

BERANE - ZAIBILAZNICA KOJA NIŠTA NE ZAIBILAZI:
Infarkt štrase (Tufik Softić)

32

FACEBOOK OBJAVAMA DO NAPLATE VERESIJE:
Virtuelni zid srama (Dragana Šćepanović)

34

INTERVJU

ŽELJKO LONGOVIĆ, NAČELNIK
GORSKE SLUŽBE SPASAVANJA CRNE GORE:
Spašeni život je naša najveća nagrada
(Veseljko Koprivica)

36

REGION

IZBORI U BOSNI I HERCEGOVINI:
Na pomolu teški dani (Milan Bošković)

40

INTERVJU

SERGEJ TRIFUNOVIĆ,
GLUMAC:
Ovo je tabloidna država
(Miljana Dašić)

44

FOKUS

Djeca, posebno djevojčice, prodavana su za seksualnu eksploataciju po zemaljama regiona i Zapadnoj Evropi, navodi se u izvještaju Ambasade SAD-a, koji je prošao bez većeg odjeka u javnosti

STR
8-10

5. oktobar 2018.
broj 1459.

28. septembar 2018.
broj 1458.

SITI GLADNE NE BROJE

O tome koliko se Crna Gora ozbiljno bori protiv siromaštva savršeno govori podatak da se godinama ne zna koliko u državi ima siromašnih. Kao da krenete u boj, a ne znate koliko ima protivničkih vojnika i jesu li naoružani lukom i strijelom ili tenkovima

STRANA 12

CIJEVNA U CIJEVIMA

Sudeći po izjavama crnogorskih funkcionera, oni nemaju saznanja od vlasti u Tirani da se krenulo u gradnju malih hidrocentrala na sjeveru Albanije, gdje se nalazi nešto manje od polovine toka Cijevne. To će imati razorne posljedice po biljni i životinjski svijet u toj rijeci, a i na njene obale. U julu, u Skadru, visoki funkcioneri dviju vlada obavezali su se da će zajednički djelovati na nesmetanom protoku prekograničnih vodotoka, uz stalnu razmjenu informacija

STRANA 16

GURU CRNOGORSKE PRIVATIZACIONE POHARE

Većina Vujovićevih privatizacionih poslova, bila je neuspješna i praćena sumnjama da su bili nezakoniti i korupcionaški

STRANA 22

JOVO MARTINOVIĆ, NOVINAR SLOBODA JE STVAR STANJA SVIJESTI

Zadaća istraživačkog novinarstva je da se što više ljudi odvoji od dnevnih politikantskih priča o jeziku, crkvi, naciji i onome što je bilo prije 50 ili 500 godina i fokusira na životne stvari koje se svih nas tiču bez obzira kome taboru pripadamo ili ne pripadamo

STRANA 24

U izradi ovog broja, osim gdje je drugačije naznačeno, korištene su fotografije iz arhive Monitora i Vijesti.

Izdavač:
"MONITOR" d.o.o.
Podgorica

Nedjeljnik MONITOR
Podgorica, Trg Republike bb
<http://www.monitor.co.me>
E-mail: monitor@t-com.me
Prvi broj crnogorskog nezavisnog nedjeljnika
"Monitor" izašao je u Titogradu,
19. oktobra 1990.
Utemeljivači nedjeljnika: dr Miodrag Perović i
Stanislav Čano Koprivica

Predsjednik Odbora direktora:
dr Miodrag Perović

V.d. izvršna direktorica:
Milena Perović-Korać

**Glavni i
odgovorni urednik:**
Esad Kočan

Redakcija:
Veseljko Koprivica (šef deska), Zoran
Radulović (ekonomija), Marijana Bojanić,
Mustafa Canka, Tamara Kaliterna,
Petar Komnenić, Milka Tadić-Mijović,
Predrag Nikolić, Milena Perović-Korać,
Branka Plamenac,
Nastasja Radović, Tufik Softić,
Radmila Stojanović, Olivera Lakić
Miodrag Vukmanović
Kolumnisti:
Ferid Muhić, Milan Popović, Filip Kovačević,
Gradimir Gojer, Zoran Pusić

Grafički urednik:
Dragan Lučić

Organizacija i distribucija:
Slobodan Dedić

Telefon:
020/404 641; 404 645; 069 327 727
Fax:
020/242 306

Rukopise ne vraćamo
List izlazi petkom
List je registrovan kod Republičkog sekretarijata za
informisanje Crne Gore pod brojem 64.
Pretplata za Crnu Goru: šest mjeseci 39 €, godina
78 €. Sva obavještenja o pretplati možete dobiti na
telefone 404 641; 404 645 i 069 327 727
Pretplata na račun broj: 510-2839-59 kod CKB
Podgorica u korist nedjeljnika: "Monitor", Podgorica
Pretplata za inostranstvo na šest mjeseci
SAD USD 138
AUSTRALIJA AUD 230
EVROPA EUR 95
ŠVAJCARSKA SHF 161
Detaljnije informacije o pretplati na strani 64

Priprema:
Studio "MOUSE" - Podgorica

Štampa:
"Daily press" - Podgorica

Distribucija:
„S PRESS!-Podgorica

NOVI
M:ROMING DATA
TIKETI

TVOJA KARTA ZA SVIJET!

Produženi
vikend

3 DANA | 256MB
4.9 EURA

Idemo na
more

7 DANA | 512MB
8.9 EURA

Put oko
svijeta

15 DANA | 1GB
16.9 EURA

UZ M:ROMING DATA TIKETE NE BRINI NA KOJOJ SI MREŽI!

Putuj svijetom i ne brini za troškove!
Na kojem god meridijanu da se nalaziš,
ne moraš da vodiš računa o mreži – uz m:roming data tikete
možeš da surfuješ kao kod kuće.

Kupi na ***105#** m:roming data tiket - tvoju kartu za svijet!*

www.mtel.me / info broj: 1000

*Važi za gost-pod korisnika. Ponuda se odnosi na sve zemlje Evrope (osim Makedonije), Kinu, Kanadu i SAD. Nakon potrošene količine definisane tiketom, internet se obustavlja do isteka validnosti tiketa. Više informacija na: www.mtel.me

RUDOVIĆ, KRIVOKAPIĆ I PAVIĆEVIĆ PRAVE CRNOGORSKI BLOK

Predsjednik Socijaldemokratske partije (SDP) **Ranko Krivokapić**, bivši potpredsjednik Građanskog pokreta URA **Neđeljko Rudović** i predsjednik Crnogorske **Vladimir Pavićević** dogovorili su se o održavanju čestih konsultacija radi usaglašavanja djelovanja, saznaju *Vijesti*. Kako su kazali sagovornici iz tih partija predviđeno je da se konsultuju oko najvažnijih tema i utvrde dalje korake.

„U ovom političkom trenutku, kada se očigledno radikalizuje politička scena i nastoji nametnuti retorika kojom se kočje demokratske promjene, a dio opozicije vodi kratkovidu i sebičnu politiku, mislimo da je vrlo važno da svi oni koji su posvećeni promjeni vlasti, emancipaciji i snaženju države Crne Gore, imaju tješnju komunikaciju“, kazao je sagovornik *Vijesti*.

Rudović je u avgustu najavio razgovore o objedinjavanju dijela procrnogorskih opozicionih snaga, organizacija i pojedinaca, koji bi rezultirali formiranjem crnogorskog opozicionog saveza.

Nova generacija elektronskog bankarstva za pametne telefone
Erste mBanking

- Do 3 besplatna mToken-a - Opcija Slikaj i plati - Mogućnost personalizacije ekrana - Pregled stanja svih računa, kartica, transakcija - Opcija e-Uplatnica
- Besplatno preuzimanje aplikacije sa www.erstebank.me

ERSTE Bank
Važno je koja je Vaša banka.

ŽABLJAK

UČENICI POKAZALI HUMANOST

Učenici OŠ *Dušan Obradović* iz Žabljaka, članovi školske volonterske sekcije, organizovali su humanitarnu akciju prikupljanja novca za **Rosu Knežević** kako bi se toj djevojci izvršila transplatacija bubrega.

Žabljačani su se dobro odazvali, kaže njihova mentorka, nastavnica engleskog jezika **Aleksandra Karadžić** i podsjeća da su učenici početkom aprila organizovali akciju prikupljanja novca za Rosinu liječenje.

Za transplataciju bubrega Rosi, čiji su roditelji iz ovog kraja, nedostaje još oko 10.000 eura.

HETA ASSET RESOLUTION

Poslovna zgrada u Baru na izuzetnoj lokaciji 2690 m2

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me

MARKOVIĆ: POČINIOCE I NALOGODAVCE GONIĆEMO DO SUDNJEG DANA

„Vlada na čijem sam čelu opredijeljena je da u Crnoj Gori osigura ličnu bezbjednost za novinare. Kompletan bezbjednosni sektor ima jasan nalog da istraži do kraja svako ugrožavanje bezbjednosti novinara, da traga za počiniocima 24 sata svakog dana, i da nijedan takav slučaj ne smije biti arhiviran bez konkretnog policijskog, tužilačkog i sudskog razrješenja. Jednostavno – ko god da su počinioci i nalogodavci, gonićemo ih do sudnjeg dana”, kazao je premijer **Duško Marković**, na Međunarodnoj konferenciji o medijskoj održivosti i uspješnim modelima medijskog poslovanja, koja je održana u Podgorici.

„Sloboda medija i bezbjednost novinara nijesu uslov za pristupanje Crne Gore u EU. Ne, to je moralna i demokratska obaveza vlasti, koju ćemo mi do kraja sprovesti u djelo, pa makar nikad ne bili članica EU”, istakao je Marković.

Predstavnik OEBS-a za slobodu medija **Harlem Dezir** izjavio je da pažljivo prati istragu u slučaju napada na novinarku **Oliveru Lakić**. On je kazao da počinioci napada na novinare moraju da budu izvedeni pred lice pravde, a svaka prijetnja mora biti ozbiljno istražena. Dezir je podsjetio da još uvijek nije riješeno ubistvo urednika *Dana* Duška Jovanovića.

KARAVAN ZDRAVLJA

05.10 NIKŠIĆ
Gradski trg 11.00 - 16.00

12.10 TIVAT
Porto Montenegro 11.00 - 16.00

19.10 PODGORICA
Mall of Montenegro 11.00 - 16.00

Promocije, edukacije i besplatni palpatorni pregledi. Sve će biti u redu.

Za Nju
Kampanja za borbu protiv raka dojke u Crnoj Gori

JEDAN CILJ

POBIJEDITI KARCINOM DOJKE

Za karcinom dojke postoji tretman koji ne ostavlja posljedice. **PREVENCIJA.** Prati nas na facebook grupi **ZA NJU** i budi u toku sa najnovijim informacijama iz sfere borbe protiv karcinoma dojke.

CRNA GORA U PREVENCIJI KARCINOMA DOJKE

MEDITERANSKI VRT otvoren je ove nedjelje na brdu Gorica. Vrt predstavlja učionicu na otvorenom, rasadnik mediteranskih vrsta, novi kutak u gradu u kojem će svi imati priliku da se druže, zajedno uče, osmišljavaju nove ideje.

„Mediteranski vrt je definitivno plod entuzijazma i saradnje i sigurni smo da će biti još ovakvih vrtova u Podgorici i Crnoj Gori“, obećao je **Darko Petrušić**, generalni direktor Ministarstva nauke u Vladi Crne Gore. Mediteranski vrt je zajednički projekat Glavnog grada i NVO udruženja *Ljubitelji Gorice i prirode*, a biće otvoren za posjetioce svih uzrasta, u terminima koji će biti naknadno definisani.

PLUS

PREDSTAVA „LEPTIR“ Kraljevskog pozorišta Zetski dom osvojila je dvije nagrade na ovogodišnjem, 58. Festivalu MESS u Sarajevu. *Leptir*, u režiji **Andraša Urbana** po tekstu crnogorskog autora **Aleksandra Radunovića**, osvojio je nagradu *Sound of Mess* za najbolje „korištenje muzike i zvuka u teatru“, koju dodjeljuje Radiosarajevo. ba, kao i nagradu *Vrli novi svijet*, koju dodjeljuje magazin *Dani*. U predstavi igraju: **Srđan Grahovac**, **Ana Vujošević** i **Dejan Ivanić**.

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE izdalo je rješenje kojim se kineskoj firmi *China Road and Bridge Corporation* (CRBC) daje takozvana vodna saglasnost da vadi šljunak gotovo na samom izvoru Tare, iako se radi o dijelu područja pod zaštitom UNESCO-a. U rješenju se, kako piše *Dan*, navodi da se vodna saglasnost daje investitoru CRBC-u, koji je izvođač radova na prioritetnoj dionici autoputa Bar - Boljare, na glavni projekat regulacije korita rijeke Tare, na potezu 500 metara uzvodno i 1,52 hiljade metara nizvodno od Mateševa, i ušća rijeke Drcke u Taru. Vodna saglasnost za taj posao data je na godinu. Prema ocjeni stručnjaka, na taj način se Tara pretvara u lokaciju za korišćenje pijeska. Zahtjev za vodnu saglasnost CRBC je uputio Ministarstvu 1. avgusta, a odgovor su dobili 48 sati kasnije.

MINUS

KOMPANIJA „VEKTRA JAKIĆ“ dobila 17 odsto šuma za sječu, a dužna je dva i po miliona eura. Svi koncesionari redovno izmiruju svoje obaveze po osnovu koncesija za eksploataciju crnogorskih šuma osim pljevaljske kompanije *Vektra Jakić*, čiji je vlasnik podgorički biznismen **Dragan Brković**. To piše u Informaciji o realizaciji koncesionih ugovora u drugom kvartalu ove godine koju je Uprava za šume dostavila Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja. U izvještaju se navodi da kompanija *Vektra Jakić* za šest mjeseci ove godine nije uplatila ni cent koncesione naknade. Najveća crnogorska drvoprerađivačka kompanija zaključno sa junom, ne računajući kamate koje obračunava Poreska uprava, zbog kašnjenja dospeljelih obaveza duguje 2.497.000 eura.

SEKSUALNA ZLOUPOTREBA DJECE

Crna Gora u regionalnom paklenom lancu

Djeca, posebno djevojčice, prodavane su za seksualnu eksploataciju po zemljama regiona i Zapadnoj Evropi, navodi se u Izvještaju Ambasade SAD-a, koji je prošao bez većeg odjeka u javnosti

Djeca u Crnoj Gori uključuju se u najgore oblike rada, među kojima su prisilno prosjačenje i seksualna eksploatacija, navodi se u nedavno objavljenom *Izvještaju o najgorim oblicima radnog angažovanja djece* Ambasade Sjedinjenih Američkih Država u Crnoj Gori.

U dokumentu se nikad eksplicitnije upozorava na seksualno zlostavljanje djece, no taj je podatak ostao bez većeg odjeka u javnosti.

„Crna Gora je izvorna, odredišna i tranzitna zemlja za trgovinu djecom koja su prinuđena na prisilni rad, uključujući prosjačenje, posebno među romskom populacijom. Neke romske djevojčice su u dogovorenim brakovima prodavane po Crnoj Gori i na Kosovu, gdje su tjerane da služe. Djeca, posebno djevojčice, prodavane su za seksualnu eksploataciju po zemljama regiona i Zapadnoj Evropi”, konstatuje se u Izvještaju.

Šef Vlade Nacionalne kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima **Zoran Ulama** za *Monitor* tvrdi da su u tom tijelu Izvještaj *primili sa posebnom pažnjom*:

„Cijenimo da je isti na objektivan način prikazao aktivnosti koje sprovodi Nacionalna kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima na planu suzbijanja pojava koje djecu, kao posebno osjetljivu kategoriju društva mogu dovesti u položaj žrtava raznih oblika eksploatacije uključujući i trgovinu ljudima”.

U *Izvještaju se* navodi da je Crna Gora prošle godine postigla umjereni napredak u naporima da se eliminišu najgori oblici dječijeg rada.

U civilnom sektoru su iznenađeni dijelom izvještaja u kom se navodi da se djevojčice iz Crne Gore prodaju radi seksualne eksploatacije u zemlje regiona i Zapadnu Evropu. Ukazuju, ipak, da je seksualno iskorišćavanje djece prisutno.

Fana Delija, koordinatorka *Centra za romske inicijative* za naš list navodi da su oni i *Defendologija centar* prijavili nadležnim organima u prethodnom periodu pet slučajeva seksualnog iskorišćavanja djece. „To ukazuje da je ovaj problem prisutan, ali nedovoljno

istražen”, kaže ona.

Iz NVO *Crnogorski ženski lobi*, na čijem čelu je **Aida Petrović**, koja je i koordinatorka Nacionalnog skloništa za žrtve trgovine ljudima, za *Monitor* su kazali da im nije poznat nijedan slučaj komercijalne seksualne eksploatacije djece u Crnoj Gori: „Konstatacija iz Izvještaja treba biti potkrijepljena validnim dokazima“, kažu iz ove organizacije. „Ono što se svakako može smatrati seksualnom eksploatacijom u okrilju porodice jeste praksa da romske djevojčice nakon ugovorene udaje stupaju u seksualne odnose sa mužem koji je odabrala njena porodica (posebno kada su njihovi muževi punoljetna lica i često stariji 15-20 pa i više god)“, objašnjavaju. „Ali u romskoj zajednici niko ne prepoznaje ovaj vid eksploatacije djeteta već ga tretiraju kao ‘običaj’“, napominju.

• **ZORAN ULAMA:**
„Bitno unaprijeđenje regionalne i međunarodne saradnje”

Prema podacima *Crnogorskog ženskog lobija* „djevojčice romske i egipćanske populacije prodaju se po cijeni od hiljadu do 20.000 eura”.

U *Centru za romske inicijative*, koji godinama ukazuje na ovaj problem, ističu da su do sada spriječili preko 60 maloljetničkih brakova, ali da njihovi počinioci nijesu kažnjeni u skladu sa težinom krivičnom djela koje su počinili svojoj djeci: „U skoro svim slučajevima nije došlo do podizanja optužnice od strane tužilaštva, što stvara pogodan ambijent za druge ljude iz zajednice da bez straha od represije države udaju i žene svoju djecu. Značajan problem je i Krivični zakonik koji nije na adekvatan način propisao krivično djelo koje će sankcionisati ovakvu pojavu iako je to Istanbulsom konvencijom trebalo da se dogodi”, apostrofira Delija.

Iz *Crnogorskog ženskog lobija* slažu se da su ugovoreni dječiji brakovi najčešći kod populacije RE, ali ističu da istraživanja pokazuju da se takvi brakovi sklapaju i u opštinama u kojima nema RE populacije. Navode da su osnovni sudovi iz Rožaja i Plava uz potpis roditelja odobrili prošle godine 21 maloljetnički brak, odnosno 11 u Plavu. Na njihovom sajtu se nalazi istraživanje *Dnevnih novina* po kojem je, u posljednje četiri godine, u Podgorici od 19 zahtjeva za maloljetničke brakove, sud odbio samo dva, u Bijelom Polju je odobreno 10 maloljetničkih brakova, koliko i u Beranama, osnovnim sudovima na Cetinju, u Baru, Herceg Novome i Kolašinu stigao je samo po jedan zahtjev za sklapanje maloljetničkih brakova.

„Iako se u Izvještaju navodi da jedan broj djece biva prodat, smatram da kod ugovorenih dječijih brakova ovo nije ‘klasična’

Crna Gora i BiH se kvalifikuju kao zemlje izvora, destinacije i tranzita muškaraca, žena i djece koji su žrtve krijumčarenja ljudi radi seksa i prisilnog rada. Hrvatska, Srbija, Kosovo, Makedonija i Albanija nalaze se takođe na listi Rang 2 ali nijesu pod nadzorom

prodaja djeteta, jer je ona zasnovana na običajnom pravu ove zajednice, kao što je nekada bila ista situacija u Crnoj Gori. Porodice iz kojih odlaze djevojčice dobijaju novac i bivaju udane često do kraja života za jednog čovjeka koga odabere njena porodica, tako da se radi o specifičnoj vrsti ponašanja u jednoj etničkoj grupi koja se mora mijenjati uz podršku i društva i međunarodne zajednice”, kaže Delija.

Ljiljana Raičević, direktorica *Sigurne ženske kuće*, takođe je iznenađena informacijama iz Izvještaja: „Kod nas trenutno borave dvije Romkinje koje su prodane budućim muževima, a koje one nisu nikada vidjele. Jedna za 3.000, a druga za 8.000 eura. I nisu bile jedine ove godine. Pobjegle su od kuće zbog nasilja. Roditelji ih ne primaju nazad, jer bi morali da vrate novac”.

U Izvještaju Ambasade SAD-a se posebno apostrofira i problem prosjačenja. Raičevićeva kaže da postoje jasne indicije i svjedočenja da je prosjačenje djece organizovano. „Najveći broj djece dolazi iz Srbije ili Kosova. Često i organizovano dolaze, naročito ispred sezone ili u sezoni”.

Iz *Crnogorskog ženskog lobija* takođe ukazuju na tzv. *profesionalne prosjake*, grupe koje se bave ovim oblikom kriminala - unajmljivanjem, otimanjem djece, bolesnih, osoba

ometenim u razvoju i osoba sa invaliditetom, kojima je propisana određena tarifa koju dnevno moraju da isprose i donesu gazdi/gazdama. Iz ove organizacije kažu da su se srijetali sa slučajevima maloljetnih djevojčica iz Crne Gore, Srbije, Kosova koje su bile žrtve organizovanog prosjačenja, posebno u ljetnjem periodu. „Dnevno su morale da pojedinačno predaju gazdi ovog oblika kriminala od 20 do 30 eura. Ako se par dana uzastopce ta cifra ne ispuni slijedilo je nasilje - fizičko, psihičko, izgladnjivanje, pa čak i odsijecanje prsta kao opomena drugima”, kažu u ovoj organizaciji.

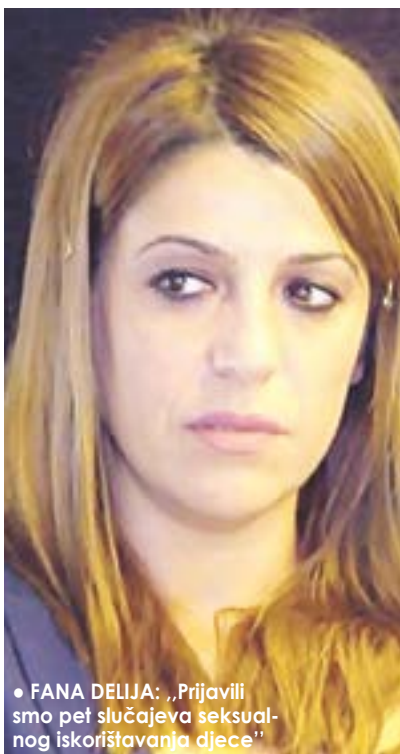
Delija ističe da „prosjačenje kao jedan od ključnih problema djece u Crnoj Gori ne zavređuje još uvijek u punoj mjeri interesovanje nadležnih državnih organa, čak se i mali broj organizacija civilnog društva bavi ovim problemom”.

Crna Gora je prošle godine, u Izvještaju Stejt departmenta o trgovini ljudima, svrstana u drugu grupu i to sa naznakom „pod nadzorom“, a takav status je zadržala i ove godine. Ostale države regiona - Hrvatska, Srbija, Kosovo, Makedonija i Albanija nalaze se takođe na listi Rang 2 ali nijesu pod nadzorom. Crna Gora i BiH se kvalifikuju kao zemlje izvora, destinacije i tranzita muškaraca, žena i djece koji su žrtve krijumčarenja ljudi radi seksa i prisilnog rada.

Za Crnu Goru se navodi da Vlada nije u potpunosti ispunila minimum standarda za eliminaciju trafikinga, ali da ipak čini značajne napore u tome. Zamjera se da Vlada nije osudila niti jednog krijumčara po zakonu protiv krujumačarenja ljudi četvrtu godinu za redom.

Raičevićeva podsjeća da se problematikom prostitucije u Crnoj Gori bavio i Komitet Ujedinjenih nacija za zabranu diskriminacije žena – CEDAW na sastancima održanim u julu 2017. Direktorica *Sigurne ženske kuće* je jedna od rijetkih koja otvoreno govori o sprezi trafikinga i državnih organa, a prije svih, policije.

Monitorovi izvori potvrđuju da policija ima operativne podatke, ali da ništa ne preduzima povodom već

• FANA DELIJA: „Prijavili smo pet slučajeva seksualnog iskorištavanja djece”

uobičajenih „žurki” na kojima se koriste usluge prostitutki u Podgorici i tokom ljetnjih mjeseci na primorju. Ali i povodom elitnog turizma u *Porto Montenegro*, gdje dnevnice za seksualne usluge dostižu i nekoliko hiljada eura, pa je mondenska marina odavno preimenovana u *Porno Montenegro*.

Policija je formirala Odsjek za borbu protiv trgovine ljudima, krijumčarenja ljudi i ilegalnih migracija. Ulama kaže da se od njega

Iz Crnogorskog ženskog lobija slažu se da su ugovoreni dječiji brakovi najčešći kod populacije RE, ali ističu da istraživanja pokazuju da se takvi brakovi sklapaju i u opštinama u kojima nema RE populacije. „Djevojčice romske i egipćanske populacije prodaju se po cijeni od hiljadu do 20.000 eura”, upozoravaju

očekuje mnogo, te da će on pomoći da se dođe do rezultata, posebno u identifikaciji žrtava trgovine ljudima.

On navodi da su slični problemi prisutni i u zemljama regiona i šire, te da su u cilju rješavanja: „intenzivno radili na podizanju nivoa svijesti ne samo predstavnika RE populacije, već i šire javnosti”.

Pored strateških dokumenata, već pomenutog podizanja svijesti, kampanja, podizanje stručnosti kod predstavnika institucija, Ulama kaže da je bitno unaprijeđenje regionalne i međunarodne saradnje. Ističe da su do sada potpisana tri bilateralna protokola o saradnji u borbi protiv trgovine ljudima sa Kosovom, Albanijom i Makedonijom. „Istovremeno jedan od prioriteta nam je da težište aktivnosti u borbi protiv trgovine ljudima što više ‘spustimo’ na lokalni nivo, jer sam siguran da će nam ostvareni rezultati na lokalnom nivou zapravo biti pravo mjerilo uspješnosti u borbi protiv ovog oblika kriminala”, kaže Ulama.

U Izvještaju Ambasade SAD-a apostrofirano je i da „nedostaje specijalizovana služba za reintegraciju te djece u društvo”.

Raičevićeva kaže da je u stalnom kontaktu sa romskim ženama i da one često sa djecom dolaze u sklonište, ne obraćajući se policiji i institucijama.

Iz *Crnogorskog ženskog lobija* navode da imaju brojne programe za prevenciju i pomoć žrtvama, kao što je *Centar za edukaciju i stručnu obuku*. Međutim, „država do sada nije nijednim projektom prepoznala i podržala program reintegracije žrtava”, kažu u ovoj organizaciji.

Do sada je malo urađeno, pa bi svako veće angažovanje predstavljalo značajan iskorak. Relevantne procjene govore da će trgovina ljudima do 2025. godine izbiti u sam vrh svjetskog kriminala, te da svakodnevno ovaj vid kriminala poprima nove oblike - trgovna trudnicama, matičnim ćelijama, ljudskim organima...

Predrag NIKOLIĆ

Zdrava Udba

Piše: Milena PEROVIĆ-KORAČ

Premijer Duško Marković je obećao da neće koristiti policijske snage da tjeraju građane da ustaju na himnu. Samo će nas Udba nadgledati i mi se međusobno špijunirati. To je primjereno našem evropskom putu. Omekšao nam je premijer. Gori u njemu ono demokratsko „zdravo krilo DPS-a“

Duška Markovića čovjek ne mora da voli, što bi rekao Duško Marković, al' mu je odma jasno da ima posla s čvrstom udbaškom rukom. Pardon, politički korektnije – sa rukom bivšeg šefa Agencije za nacionalnu bezbjednost. Koji je spreman da učeruje patriotizam, uhodi i kažnjava i staro i mlado, sve što ne ustaje na himnu. Pa i one koje na fudbalskoj utakmici uhvati grč u nozi baš kad krene prva nota *Oj svijetla*. Popust kod Markovića imaju samo

osobe sa invaliditetom. Doduše, i oni moraju da iskažu poštovanje prema državnim obilježjima, navodi se u Vladinom Predlogu kojim se traže izmjene zakona o državnim simbolima. Ostavljeno im je da sami izaberu na koji način. Tako to radi Vlada sa senzibilitetom.

Marković je konačno odgovorio i na javne primjedbe da je ovakvo zakonsko rješenje neprimjenjivo u praksi: „Zašto nije? Ko će to da prati? Svi će to da prate, svaka institucija koja ističe zastavu, svaki građanin koji voli ovu zemlju. Naravno i državni organi, inspekcijski organi. Koga prepoznamo na stadionu da nije ustao, ako ga identifikujemo podnićećemo prekršajnu prijavu“, zagrmio je na novinare.

Pa jeste, posle utakmice, svi pravo u

Udbu. Komšija, brat, školski drug, nema protekcije. Njema šale sa živom vatrom, državnom Službom, a ni sa budnim građanima. Ima da se prijavljuju i osobe sa invaliditetom ako oštro oko procijeni da nije bilo dužnog poštovanja.

Možda bi, reče neko, trebalo te buduće redove dojavljivača iz državnih institucija, i sva ta snimanja

na terenu, iskoristiti da se osim onih koji ne ustaju na himnu, razotkriju i, recimo, napadači na novinare. Da ih Marković, kao što je obećao, ne mora juriti „do sudnjeg dana“. Nego da ih uahpse još sutra. Ali nije red rasipati snage, i državne resurse. Država je najpreča.

Marković je i obećao da „nećemo voditi policijske snage da bi natjerali nekoga da ustaje na himnu“. Samo će nas udba nadgledati i mi ćemo se međusobno špijunirati. Demokratski. U skladu s našim evropskim putem, uzećemo mjeru svima koji ne dipnu odma kad zasvira himna. Omekšao nam je premijer. Nema šta drugo: to u njemu gori ono demokratsko „zdravo krilo DPS-a“?

Uz sve, lijepo je pojasno da Crna Gora ovim zakonom „čini što i sve ozbiljne i demokratske države“. Ovaj, izvinite, gospodine premijeru ozbiljne države, ali – koje to zemlje kažnjavaju fizička lica za neustajanje na sportskim stadionima? Nije da sumnjamo u vas, ali nema je na *guglu*. Ah, da, ipak ima. Kina? Pa dobro.

Zakon obavezu ustajanja na himnu propisuje i za strance. Čovjek mora sa zebnjom da pomisli hoće li papa, kad dođe u Crnu Goru, kao što je najavio predsjednik Milo Đukanović, ustati ako se desi da zasvira himna. Ni Bog ga ne bi spasio da ga naša pravična ali stroga, demokratska i pravna država ne rebne po novčaniku.

Nas izgleda još samo Bog može spasiti od naših zakletih patriota. Đukanović se ove sedmice nije slikao samo sa papom. Prethodno su mu pljeskali, iz kurtoazije ili ne svejedno, u Evropskom parlamentu. Dobro, jeste, kod kuće proganja izdajnike na stadionima, u javnim servisima, u privatnim medijima i civilnim organizacijama, ali lijepo govori i prati političke trendove. Mrzi šahovnice, ili se zaklinje u multikulturalnost, svejedno, zavisí od vremena. Sad je to dični Evropejac. Opet smo u trendu.

Državna televizija je javila da je papa pristao da posjeti Crnu Goru, navodno zbog naše multikulturalnosti. Bilo bi stvarno lijepo da papu ne smetnu druge obaveze i da nam dođe. A da oni odu. Zbog države. Zbog zastava i bilborda kojima nas i dalje, dvadeset godina kasnije, dijele. Zbog budućnosti. Da ima ko ovdje da ostane i ustane na himnu.

Siti gladne ne broje

O tome koliko se Crna Gora ozbiljno bori protiv siromaštva savršeno govori podatak da se godinama ne zna koliko u državi ima siromašnih. Kao da krenete u boj, a ne znate koliko ima protivničkih vojnika i jesu li naoružani lukom i strijelom ili tenkovima

Jednostavno neko nema sreće, a to sam ja. Dijete mi je pokupilo neki virus u vrtiću, ne može da ide dok ne ozdravi, a ja do tada ne mogu privatno raditi ništa. Ovaj mjesec mi je baš kritičan”.

„Živim, bolje reći gladujem, jer moje mjesečno primanje je neizvjesno - koliko uspijem da zaradim čisteći stanove. Nemam socijalnu pomoć jer su me informisali u Centru za socijalni rad da pravo nemam, jer mi je dijete rođeno u Srbiji gdje sam živjela sa mužem, iako sam ja Crnogorka. Ono je stranac - pojašniše. Dobila sam jednokratnu pomoć od njih u iznosu od 40 eura i ništa drugo... Mom djetetu sve nedostaje, hrana prvenstveno, garderoba za zimu, obuća. Potreban nam je i novac da platimo zaostale račune za struju. Ukoliko nekome treba čišćenje stana - poslovnog prostora, molim Vas da mi se javi”.

Ovo su samo dva primjera svakodnevnih muke i neizvjesne borbe za puko preživljavanje koji se mogu pročitati na Facebook stranici Humanitarne fondacije *Banka hrane*.

Uskoro će 17 oktobar, Međunarodni dan borbe protiv siromaštva. Garantovano će tom prigodom neka od važnih državnih glava izdeklamovati kako su među važnim ciljevima na našem svijetlom evropskom putu bolji standard i smanjenje siromaštva.

O tome koliko se Crna Gora ozbiljno bori protiv siromaštva savršeno govori podatak da se godinama ne zna koliko u državi ima siromašnih. Kao da krenete u boj, a ne znate koliko ima protivničkih vojnika i jesu li naoružani lukom i strijelom ili tenkovima.

„Okončati siromaštvo svuda i u svim oblicima je prvi cilj održivog razvoja, istaknut u okviru globalne agende za održivi razvoj UN do 2030. godine. Tri godine nakon usvajanja tih ciljeva, Vlada Crne Gore nije usvojila nacionalne ciljeve

Negdje 2008. dok se još pravila da se bakće sa Milenijumskom deklaracijom, Vlada je objavila da će do 2015. smanjiti nezaposlenost na devet odsto. Stopa nezaposlenosti na kraju juna ove godine bila je 18,42 odsto, dok je u junu prošle godine iznosila 20,16 odsto. Uveliko se govori da je „pad” nezaposlenosti posljedica propisivanja strožih uslova da se na listi nezaposlenih ostane

održivog razvoja, niti potciljeve vezane za smanjenje siromaštva. Da bi država reagovala i obuzdala rastuće siromaštvo mora najprije imati podatke. Crna Gora nema zvaničnih podataka o siromaštvu od 2013. godine”, kaže za *Monitor* **Marina Medojević**, predsjednica *Banke hrane*.

Ne zna se, objašnjava ona, ni koliko je apsolutno siromašnih koji nemaju ni dva eura za hranu po osobi, što je Monstatov minimum za preživljavanje. „Ako je četvoročlanoj porodici potrebno 628,2 eura da preživi mjesec - koliko porodica svakog mjeseca ima ovaj iznos. Kod nas polovina zaposlenih prima oko 250 eura za mjesec. U Crnoj Gori porodicu čini 3,8 članova, a zaposlenih je, u prosjeku, 1,2 po familiji. Imamo oko 52.000 ljudi na evidenciji nezaposlenih, trećina su visokoškolci. Oko 68 hiljada penzionera ima penziju manju od 250 eura”, kaže Marina Medojević.

Ranije se termin „siromaštvo”

Još u ovoj zemlji postoje ljudi koji sagnu glavu dok prolaze pored nekoga ko kopa po kontejneru. Od stida i da čovjeka ne postide pogledom. Premalo ih je da promijene Vladu, skupa sa njenom socijalnom politikom

svaki 12 stanovnik živi u siromaštvu. Međutim, u Crnoj Gori ne možemo govoriti o ekstremnom siromaštvu, kako je to zapisano u Milenijumskoj deklaraciji, gdje je kao reper uzeta zarada od dolara dnevno. Srećom imamo značajno bolje rezultate od tih", kazao je ministar nadležni.

U Njemačkoj je, dakle siromašan svaki peti, kod nas, svaki dvanaesti građanin. Ostaje pomalo nejasno zašto ljudi iz Njemačke ne dolaze u Crnu Goru na privremeni rad, ali - svijet je ovaj prepun

čudesa. primjenjivao u značenju „nedovoljnosti prihoda za nabavku minimalne korpe roba i usluga”. Danas se uzima da je siromaštvo stanje kada nedostaju osnovne mogućnosti za dostojanstven život. U civilizovanom svijetu smatra se bitnim kako se siromaštvo mjeri jer to određuje ili otežava pokušaje utvrđivanja odgovarajuće politike pomoći siromašnima. Tjah je to za naše vlasti.

Uzemljama Evropske unije uglavnom se smatra da su pod rizikom od siromaštva oni koji zarađuju manje od 60 posto od nacionalnog prosjeka. To bi kod nas iznosilo 300 eura.

Prema tom kriterijumu, kako piše *Deutsche Welle*, u Nemačkoj je statistički svaki peti građanin pogođen siromaštvom. U jednoj od prilika kad je o siromaštvu govorio, lani povodom Dana borbe protiv siromaštva, ministar rada i socijalnog staranja **Kemal Purišić** kazao je da 8,6 odsto građana u CG živi ispod linije siromaštva. "Jesmo li zadovoljni? Nijesmo, jer bukvalno

čudesa.

Prema posljednjoj objavljenoj procjeni EUROSTAT-a, bruto domaći proizvod po stanovniku prema standardu kupovne moći u Crnoj Gori u 2017. godini iznosio je 46 odsto prosjeka EU28.

Svjetska banka i UN smatraju da je ekstremno siromašna osoba koja živi sa manje od 1,25 dolara dnevno. Ne dolar, kako kaže ministar, ali nije važno. EU je 2005. godine uvela kompleksan socijalni indikator koji uzima u obzir kako nedostatak materijalnih sredstava tako i nizak nivo učešća u radno-socijalnom životu. Po ovim kriterijumima ugroženi su, na primjer, ljudi koji rade manje od 20 procenata raspoloživog vremena, koji ne mogu na vrijeme da

plate mjesečne račune ili koji ne mogu najmanje jednom u dva dana da imaju normalan obrok.

Crnogorsko društvo je nezaustavljivo krenulo smjerom polarizacije između materijalno veoma imućnih i materijalno siromašnih. Tanka sredina, tzv. srednja klasa, je u stalnom strahu od siromaštva. *Banka hrane* Crne Gore uočava stalni porast materijalno ugroženih kojima treba pomoć. Do skoro su to bili dugogodišni nezaposleni, višechlane porodice, porodice koje imaju članove sa invaliditetom, jednoroditeljske porodice, penzioneri sa najnižim prihodima, raseljene osobe. Sada uočavamo veliki broj onih koji imaju neki vid posla - stalno ili privremeno, osigurani ili rade 'na crno' - ali ne uspijevaju da zadovolje osnovne porodične potrebe kao što su hrana, kirija, računi, troškovi školovanja djece... Rekorderi smo po broju 'djece' starosti preko 30 godina koja žive s roditeljima, a hvalimo se statistikom da samo osam odsto ljudi, po popisu iz 2011. plaća kiriju. To su činjenice koje nikoga ne interesuju, na žalost", kaže Marina Medojević.

U *Banci hrane* objašnjavaju da, kada se pojave neočekivani materijalni troškovi, ljudi jedva uspijevaju da sastave kraj s krajem. Za mnoge porodice ozbiljan je udarac na budžet ako crkne frižider.

• PREMA SLUŽBENOJ RAČUNICI ISPADA DA JE U NJEMAČKOJ SIROMAŠAN SVAKI PETI A KOD NAS SVAKI DVANAESTI GRAĐANIN: Kemal Purišić, ministar rada i socijalnog staranja

Frižideri, ipak, ne crkavaju svake godine, ali redovno - dolazi zima. U studiji *Energetsko siromaštvo u Jugoistočnoj Evropi: Preživljavanje hladnoće* piše, pored ostalog da je odavno priznato da konstantno povećanje troškova energije dovodi do toga da mnoge porodice postaju energetski siromašne. „Ugrožene porodice su prisiljene da biraju između hrane i osnovnih energetske usluga. Kao rezultat toga često pribjegavaju životu u neadekvatnim uslovima i prebacuju se na alternativna goriva. Najčešće prebacivanje se odnosi na bio masu - ogrjevno drvo - koje, iako je pogodnije u pogledu emisija ugljenika i cijene, počinje da predstavlja ozbiljnu prijetnju šumama u regionu zbog loših mehanizama kontrole, ilegalne sječe i prodaje ogrjevnog drveta”.

Golim okom se da vidjeti kako broj dimnjaka u Podgorici raste, samo nema ko da ih izbroji.

Negdje 2008. dok se još pravila da se bakće sa Milenijumskom deklaracijom, Vlada je kao zadatak objavila da će do 2015. smanjiti nezaposlenost na devet odsto. Stopa nezaposlenosti na kraju juna ove godine bila je 18,42 odsto, dok je u junu prošle godine iznosila 20,16 odsto. Uveliko se govori da je „pad” nezaposlenosti posljedica kreativnog pristupa Zavoda za zapošljavanje, odnosno propisivanja strožih uslova da se na listi nezaposlenih ostane.

„Veoma je važno usmjeriti napore na izradu nacionalne strategija za borbu protiv siromaštva kako bi se smanjilo, naročito apsolutno siromaštvo. Već nekoliko godina pokušavamo da podsjetimo da je ona zaboravljena u nekoj fioci. Cilj strategije za borbu protiv siromaštva i isključenosti, mora biti ne samo ublažavanje i smanjenje, nego i prevencija socijalnih problema. Ključni razlog za rizik od siromaštva kod nas su nezaposlenost i nedovoljni prihodi. Očigledno, nemamo volju, a kamoli plan kojim bismo pokušali umanjiti broj onih koji žive u opasnosti od siromaštva i socijalne isključenosti.

Marina Medojević: „*Banka hrane Crne Gore* uočava stalni porast materijalno ugroženih kojima treba pomoć. Očigledno, nemamo volju, a kamoli plan kojim bismo pokušali umanjiti broj onih koji žive u opasnosti od siromaštva i socijalne isključenosti”

Najmanja cijena rada od 193 eura je najmanja u regionu i neopravdano niska”, kažu u *Banci hrane*.

Prema njihovoj ocjeni, važni instrumenti politike za smanjivanje siromaštva su porodijske nadoknade i dječji dodaci. „Neobjašnjivo su niski iznosi ovih davanja, ne obezbjeđuju ni minimum potreba porodilja i djece. Takođe smatramo da bi djeca iz socijalno ugroženih porodica morala imati besplatnu užinu u školi i prevoz, besplatne knjige do sticanja prvog zvanja, kao mjere za sprečavanje pojave cikličnog siromaštva. Koliko godina je prošlo - a da mi nismo učinili baš ništa - otkad je Međunarodni komitet za ekonomiju UN konstatovao da su socijalna davanja nemoguće niska i da se moraju povećavati?”

Banka hrane Crne Gore, osnovana je u martu 2010. Do sada su obezbjedili pomoć u hrani i higijenskim sredstvima za 18.020 porodica sa oko 76 100 članova. Organizovali su i realizovali 1.303 humanitarne akcije u kojima je

učestvovalo 3.840 volontera.

Upozoravaju, međutim, da je neralno očekivati da dobročinstvo i humanitarne organizacije mogu obuzdati siromaštvo. „To može samo država sistemskom, sveobuhvatnom i organizovanom aktivnošću”.

„Tokom humanitarnih akcija, uočljivo je da više pomažu ljudi koji i sami žive teško, nego oni imućniji. Oni koji žive znatno bolje, slabo su zainteresovani za probleme onih koji žive gore od njih. Apsurdno, ali je na žalost istina. Kod nas nema biznismena ili kompanija koje su napravile fond za školovanje siromašne djece ili liječenje bolesnih, što bi bilo za očekivati od uspješnih patriota”, kaže Marina Medojević.

Još u ovoj zemlji postoje ljudi koji sagnu glavu dok prolaze pored nekoga ko kopa po kontejneru. Od stida i da čovjeka ne postide pogledom. Premalo ih je da promijene Vladu, skupa sa njenom socijalnom politikom.

Miloš BAKIĆ

LOVČEN BANKA^{AD}

Stambeni kredit sa 12 mjeseci grejs perioda

- do €150.000
- NKS od 3,75% (fiksna)
- EKS od 3,96%
- rok otplate do 240 mjeseci

Reprezentativni primjer: Ukupan iznos kredita: 60.000 € / Rok otplate: 180 mjeseci / Nominalna kamatna stopa: 3,75% (fiksna) / Efektivna kamatna stopa: 3,96% / Administrativna naknada: do 1% ukupnog iznosa kredita / Amortet: 477,12 € / Ukupan iznos koji potrošač treba da plati: 80.156,25 € / Ukupni troškovi za potrošača: 20.156,25 €*

*Ukupni troškovi predstavljaju zbir kamata za cijeli period trajanja kredita, administrativne naknade (do 1% ukupnog iznosa kredita), naknade za mjesicu (2€), upita u Kreditni biro CIBCG (3,5€). U obračun EKS, obračun ukupnih troškova i ukupnog duga nije uključen trošak za pribavljanje lista nepokretnosti, premije osiguranja i procjene nekretnosti, koji će biti uključeni u konačni obračun.

Cijevna u cijevima

Nije prošlo ni 100 dana od potpisivanja *Sporazuma o međusobnim odnosima Crne Gore i Albanije u oblasti prekograničnog upravljanja vodnim resursima*, a taj dokument je već prekršen. Početkom jula u Skadru visoki funkcioneri dviju vlada obavezali su se da će, pored ostalog, zajednički djelovati na nesmetanom protoku prekograničnih vodotoka, uz kontinuiranu razmjenu svih potrebnih informacija.

„U pitanju su aktivnosti na očuvanju kvaliteta voda, zaštite od poplava, uređivanja i održavanja vodotoka, intenzivnije razmjene informacija i pronalaženja fondova za finansiranje ovih aktivnosti“, kazao je tada potpredsjednik Vlade Crne Gore i ministar poljoprivrede i ruralnog razvoja **Milutin Simović**.

No, sudeći po zvaničnim izjavama crnogorskih funkcionera, oni još nemaju nikakva saznanja od vlasti u Tirani da se krenulo u gradnju malih hidrocentrala (mHE) na Cijevni (alb. Cem), na sjeveru Albanije, gdje se nalazi nešto manje od polovine toka te prekrasne rijeke. To će, nema nikakve sumnje, imati razorne posljedice po biljni i životinjski svijet u Cijevni, ali i na obale te rijeke.

Kanjon Cijevne je prošle godine na crnogorskoj strani proglašen za spomenik prirode, jer je stanište rijetkih i ugroženih vrsta koje su pod domaćom i međunarodnom zaštitom.

Da se krenulo u gradnju hidroelektrana, u Vladi Crne Gore su saznali od domaćih nevladinih organizacija koje se bave ekologijom i iz medija!? Tek nakon toga su „od nadležnih organa Republike Albanije zvanično zatražene sve

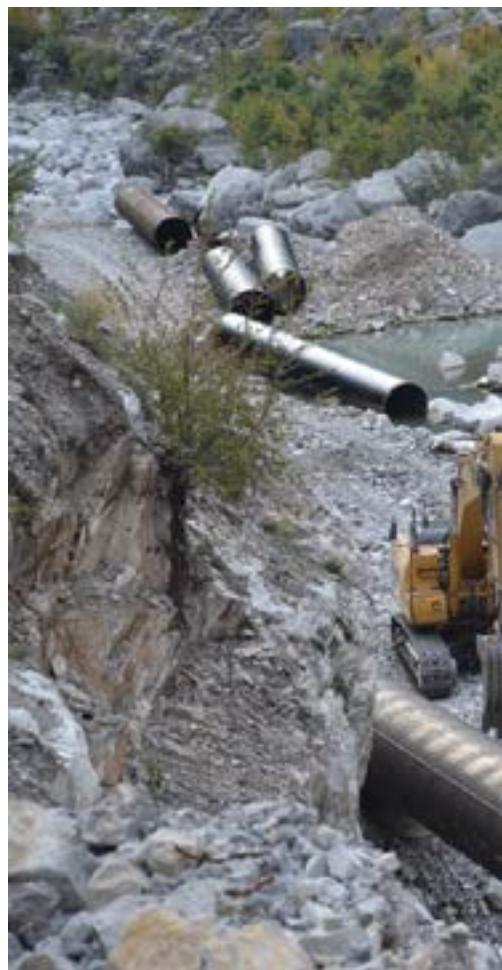
Sudeći po izjavama crnogorskih funkcionera, oni nemaju saznanja od vlasti u Tirani da se krenulo u gradnju malih hidrocentrala na sjeveru Albanije, gdje se nalazi nešto manje od polovine toka Cijevne. To će imati razorne posljedice po biljni i životinjski svijet u toj rijeci, a i na njene obale. U julu u Skadru, visoki funkcioneri dviju vlada obavezali su se da će zajednički djelovati na nesmetanom protoku prekograničnih vodotoka, uz stalnu razmjenu informacija

relevantne informacije i raspoloživa dokumentacija o procjeni uticaja na životnu sredinu i mogućnost učešća crnogorske javnosti u razmatranju dobijenih dokumenata“.

Dok se čeka na odgovore, u toku je gradnja četiri male hidroelektrane na Cijevni, i vode ove rijeke, u dužini od oko dva kilometra, biće ugurane u cijevi, tunele i kanale. Koncesiju su još tokom vladavine bivšeg premijera **Salji Beriša** dobila dva tajkuna (jedan iz Albanije, drugi sa Kosova), koji će graditi energetske objekte, a koji će proizvoditi nekoliko megavata struje.

Ovaj brutalan atak na prirodu dešava se nakon što je izgrađen moderan put koji spaja Skadar sa krajnjim sjeverom te zemlje (a drastično smanjuje razliku i između Podgorice i Plava, odnosno Gusinja), te kada je sve veći broj stranih gostiju počeo da otkriva ljepote ovih predjela.

U Albaniji je izgrađeno 117 mHE, koje proizvode više od 10 odsto električne energije u toj zemlji, 43 se grade, a za još 364 su izdate dozvole. Gradi se i u

spomenicima prirode, nacionalnim parkovima, naseljenim područjima. Nijedna rijeka ili rječica praktično neće ostati nedirnuta, što često dovodi do konflikata sa domicilnim stanovništvom. U tim sukobima bilo je i žrtava. No, u 67 odsto slučajeva protesti se organizuju tek kada bageri počnu devastaciju vodotoka.

Od jula 2015. godine u ovoj susjednoj zemlji djeluje grupa *Odbranimo rijeke*, koju su formirale najpoznatije albanske ekološke organizacije. One su, ističući da se radi o nekontrolisanoj gradnji, koja je u suprotnosti sa održivim razvojem i potrebama zemlje, zatražile da se uvede trogodišnji moratorijum na gradnju malih hidroelektrana na cijeloj teritoriji te države.

Navodi se takođe da su evropske finansijske institucije, putem komercijalnih banaka, dale sredstva za gradnju trećine ovih objekata pod izgovorom da je riječ o obnovljivim

izvorima energije.

„Ne uništavajte najvrednije rijeke u Evropi. Preusmjerite pare u druge oblike obnovljivih izvora energije prije nego što budu nepovratno uništene evropske divlje rijeke”, poručili su u peticiji sa 120.000 potpisa predstavnici kampanje „Sačuvajmo plavo srce Evrope” koja je u sjedištu u Londonu predala Evropskoj banci za obnovu i razvoj (EBRD).

Albanski analitičari kažu da vlada u Tirani vidi ekspanziju mHE kao kompenzaciju za manje investicije u građevinarstvo. Tim prije što je tržište za struju zagarantovano, kao i cijena, koja je znatno veća od tržišne. Troškovi se ogledaju samo u gradnji objekata i u njihovom održavanju. Koncesije se, po pravilu, izdaju na period od 30 godina.

„Mi imamo mHE danas u našem regionu zato što je to jedan od najsigurnijih načina da se napravi

Koncesiju su zaizgradnju četiri male hidrocentrale na Cijevni još tokom vladavine bivšeg premijera Salji Beriše dobila su dva tajkuna (jedan iz Albanije, drugi sa Kosova). Ovaj brutalan atak na prirodu dešava se nakon što je izgrađen moderan put koji spaja Skadar sa krajnjim sjeverom te zemlje (a drastično smanjuje razliku i između Podgorice i Gusinja), te kada je sve veći broj stranih gostiju počeo da otkriva ljepote ovih predjela

novac. Naravno, ako imate prilično tvrd obraz pa vas baš briga što ćete razvaliti sve rijeke. Uzmete kredit i izgradite i onda poslije sedam do deset godina vratite taj kredit. Zatim, 20 godina kako padne kiša, vi imate novac”, kaže šef regionalne kancelarije *Svjetskog fonda za prirodu* (WWF Adria) u Zagrebu **Deni Porej**.

U *Studiji za zaštitu Cijevne* Centra za zaštitu i proučavanje ptica (CZIP) navodi se da ta rijeka ulazi u sistem „zelenog pojasa Evrope”, dok je kanjon identifikovan kao Emerald stanište Bernske konvencije, područje nadomak Nacionalnog parka *Skadarsko jezero*, na čiju su se zaštitu prethodno navedenim sporazumom svečano obavezale obje vlade.

Albanski ministar energetike i industrije **Damian Điknuri** kaže da se u Albaniji grade samo dvije

„visoke brane”. „Većina ostalih su male brane bez akumulacija koje zavise od sezonskog priliva vode. Takve hidroelektrane proizvode manje od 10 MW energije i stoga za njih nijesu potrebne procjene uticaja na životnu sredinu”, smatra on.

Izvršna direktorka *Green Home* **Nataša Kovačević** ističe da su i Crna Gora i Albanija potpisnice ESPOO Konvencije o prekograničnim uticajima na životnu sredinu. „U ovoj situaciji vrlo je jasno da je došlo do kršenja te konvencije, gdje Albanija nije javila koje zahvate će da uradi na tom prostoru, odnosno koje negativne uticaje će one da proizvedu. Oni nijesu uradili elaborat o procjeni uticaja, niti su imali periode za javnu raspravu. U tom periodu je zapravo trebalo da bude organizovana i prekogranična konsultacija u Crnoj Gori”, tvrdi Kovačević i dodaje da organizacije civilnog društva neće odustati od spašavanja Cijevne, te će pokušati da podignu žalbu i pred odgovarajućim međunarodnim tijelima.

„Formira se i grupa u Albaniji iz pogođenog područja opštine Keljend, koja će se uz nevladine organizacije iz Crne Gore, u narednom periodu sa različitim aspektima umreženo baviti pitanjima prekograničnog uticaja malih hidroelektrana. Idemo ka tome da se obustave svaki dalji radovi”, kaže Kovačević.

Aizgradnja velikih hidrocentrala tokom šezdesetih i sedamdesetih godina prošloga stoljeća na rijeci Drim, koja je glavna pritoka Bojane, razlog je što već decenijama traje erozija plaža na ulcinjskoj rivijeri. Sedimenti, odnosno nanosi, koji su stizali u zonu ušća Bojane pod dejstvom morskih struja taložili su se duž obale stvarajući prekrasnu plažu. No, ta je ravnoteža poremećena, pa je, na primjer, za 35 godina plaža na ostrvu Ada smanjena za čak 85 metara. Proces erozije zahvatio je i Veliku plažu.

Mustafa CANKA

SAOBRAĆAJNA INFRASTRUKTURA, POLITIKA I NOVAC

Vožnja na račun budućnosti

Nijesmo svjesni koliko nam je dobro. Dok nam oči ne otvore oni odozgo. Koji više vide i znaju (o imanju nekom drugom zgodom, mada je to pričana priča).

Riječi nedjelje stigle su iz Milana, gdje je predsjednik **Milo Đukanović** mamio italijanske investitore da dio svog novca prenesu i sa ove strane Jadrana. Niko u regionu nema kapaciteta da bi, barem srednjoročno, mogao ugroziti dominaciju Crne Gore u „dinamičnosti razvoja”, rekao je Đukanović objašnjavajući da taj optimizam gradi „na investicijama koje su počele ili tek počinju”.

Ta ga je priča vratila u Mrke gdje je prije tačno devet godina, 15. oktobra 2009. u društvu tadašnjih premijera Hrvatske i Srbije **Jadranke Kosor** i **Mirka Cvetkovića**, proslavio početak gradnje prve dionice prvog crnogorskog autoputa. Iako je na pravi početak radova trebalo čekati još šest godina Đukanovića optimizam nije napustio. Dok Crna Gora traži način da nadomjesti vrijeme i novac koji gubimo zbog nesposobnosti njegovih najbližih saradnika sa *projekta autoput* – **Radoja Žugića** i **Ivana Brajovića**, resornih ministara finansija i saobraćaja iz vremena ugovaranja „posla stoljeća” – Đukanović ide dalje: „Počinjemo i drugi autoput koji će biti dio Jadransko-jonskog koridora”.

Ključa. Od autoputa, preko aerodroma i željeznice do Sozine i Luke Bar prepakuju se interesi, prebacuje odgovornost, privatizuje profit. Novi akteri dobijaju stare zadatke, stari se povlače na rezervne položaje. A komanduju – sa i bez koordinacije - predsjednik, premijer i resorni ministar

Bez objašnjenja da li ćemo i drugi autoput graditi po *modelu Đukanović-Brajović-Žugić*: na kredit i bez osiguranja od rizika kursnih razlika, bez generalnog projekta, na dionici koja se skraćuje kako vrijeme odmiče, a na vidjelo izlaze poslovi koje naši pregovarači nijesu ugovorili - slučajno, namjerno ili iz neznanja. Petlja na Smokovcu, pristupne ceste na Mateševu, voda i struja duž autoputa, i ko zna još o čemu će nas naknadno obavijestiti. Godina

ili dvije kašnjenja? Osamdeset, 120 ili 200 miliona dodatnih troškova?

Đukanović objašnjava kako je „konfiguracija terena“ uslovila da gradimo, vjerovatno, najskuplji kilometar autoputa u Evropi. „Smogli smo snage da to radimo“, kaže. Zadovoljan. On i svi oko njega.

Šta o tome zna Vlada **Duška Markovića**? Pretraga Vladinog sajta (gov.me) na odziv „jadransko-jonski... (koridor, autoput, cesta“ vraća nas u oktobar 2015. godine kada je Đukanović, kao predsjednik vlade, besjedio na budvanskoj konferenciji *Efikasnost pristupanja EU i unapređenje regionalne konkurentnosti*: „Za Crnu Goru,

Zna li resorni ministar saobraćaja **Osman Nurković** da „počnemo i drugi autoput?“ Ili su ga ophrvale brige *na nebu i pod zemljom*. Ko će naredne tri decenije upravljati aerodromima u Podgorici i Tivtu, te kako, sa bliskim partijskim saradnicima, uzeti što veće učešće u podjeli profita *Monteputa*, ostvarenog naplatom putarine za prolaz kroz tunel Sozina.

Početkom septembra neko je iz *Monteputa* odao službenu tajnu, pa smo saznali kako je firma odobrila stambeni kredit od 80 hiljada eura direktoru **Jonuzu Mujeviću**. Njegova je obaveza da u narednih 20 godina vrati 20 odsto tog iznosa, uz mjesečnu ratu od nepunih 67 eura.

a vjerujem i za region u cjelini, posebno su važni sljedeći projekti: dionica Jadransko-jonskog koridora od Debelog brijega do Sukobina; dionica autoputa Bar–Boljare od Mateševa do Andrijevice i obilaznica Podgorica; željeznička pruga Bar – Vrbnica. Izgradnja energetskog podmorskog kabla sa italijanskom kompanijom Terna...“. Od tada – ništa.

Malo toga se promijenilo od Budve do Milana, za nešto više od 1000 dana.

Što čini nekih četiri posto direktorove neto plate (1.700 eura) bez bonusa.

Sve je urađeno po zakonu i internim pravilima preduzeća, rekao je Mujević pa se, umjesto da širi priču, pozvao na iskustva prethodnika koji je, pod istim uslovima, 2014. dobio kredit od 75 hiljada eura. Ako ne znate – riječ je o Mujevićevom kolegi iz BS i resornom ministru saobraćaja.

Osman Nurković je prošlog ljeta, kao ministar saobraćaja, od *Monteputa* dobio 2.800 eura

Počnemo i drugi autoput, najavio je predsjednik u Milanu. Bez objašnjenja da li ćemo i njega graditi po modelu Đukanović–Brajović–Žugić: na kredit i bez osiguranja od rizika kursnih razlika, bez generalnog projekta, na dionici koja se skraćuje kako vrijeme odmiče a na vidjelo izlaze svi poslovi koje naši pregovarači nijesu ugovorili

(četiri prosječne plate u firmi) na ime bonusa za 2016. godinu, kada je bio direktor kompanije. Podjelu bonusa ukupne vrijednosti od 100 hiljada eura odobrio je Odbor direktora, navodno, uz blagoslov resornog ministra. Podrazumijeva se da su i članovi borda dobili svoj dio *nagrade*. Tako su u podjeli novca učestvovali i ministar rada i socijalnog staranja **Kemal Purišić**, ministar kulture **Aleksandar Bogdanović** i nekadašnji ministar unutrašnjih poslova **Jusuf Kalamperović**.

„Zaslужio sam taj novac. Tunel Sozina je vrlo kompleksan objekat, što ni ja nisam znao prije ulaska u tu firmu“, rekao je ministar saobraćaja. Znanje nije bilo problem.

Aerodromi su slična priča. Najjači argument u prilog njihovog izdavanja u višedecenijski zakup koji se čuo tokom ljetosnje javne rasprave glasilo je: treba ga uzeti iz ruku političke elite koja jedan od najvažnijih državnih resursa tretira kao partijski plijen i koristi, prvenstveno, za zadovoljenje vlastitih političkih i finansijskih interesa.

Nurković i Marković su, sva je prilika, po tom pitanju već

napravili plan, animirali savjetnike i zakupce, i sada je nepoznanica samo redosljed poteza nakon kojih će stranci odlučivati o budućnosti nenadoknadivo važnog dijela crnogorske saobraćajne infrastrukture. Brajovićev SD pokušava da im *smrsi konce* ali su naknadno odlučili da i ne dižu previše prašine, svjesni svoje (ne) moći koja je do punog izražaja došla nakon što je obznanjen način na koji je predsjednik te partije kao višestruki ministar (policije i saobraćaja) upravljao povjerenim resursima. O čemu svjedoče i afere *Limenka*, *Ramada*, *petlja Smokovac*... Od 300 eura, do 30 miliona. Sve za našu stvar.

Podrazumijeva se da SD (nekada dio SDP-a) nije bio sam u tim i mnogim drugim poslovima vijeka. Za svjedoka uzmimo nekadašnju *Željeznicu Crne Gore*, firmu koja se dičila godišnjim učinkom od četiri miliona putnika i 4,5 miliona tona prevezenog tereta, u međuvremenu podijeljenu na četiri akcionarska društva i dovedenu u situaciju da je dan bez incidenta na ovdašnjim prugama postao – izuzetak.

Zaslужni – napreduju. Vlada je, krajem septembra, „dala saglasnost“ da **Rešad Nuhodžić** bude novi v.d. direktora Direkcije javnih radova. On je dan *D* željezničkog saobraćaja u Crnoj Gori – nesreću na Bioču – dočekao kao izvršni direktor ŽCG. Iste večeri je podnio ostavku, da bi nadležni zaključili da niko iz tadašnje uprave ŽCG nije odgovoran zbog toga što je 47 putnika u smrt odvuкао neispravan voz, sa nepotpunom posadom, dok je lokomotivom upravljao čovjek koji godinama nije imao, zakonom obaveznu, provjeru stručne osposobljenosti.

Nuhodžić je prekomandovan na mjesto rukovodioca projekta rekonstrukcije i elektrifikacije pruge Nikšić – Podgorica. Posao je trajao tri puta duže

od plana dok je cijena sa početnih 59 narasla na skoro 100 miliona. O kvalitetu urađenog svjedočio je, prije pet godina, šef službe unutrašnje kontrole ŽPCG **Aco Papić**. U izvještaju, nakon koga je smijenjen, Papić notira 31 putni prelaz na pruži Nikšić – Podgorica i konstatuje da su njih 13 neosigurani dok je još toliko divljih (nema ih u službenim evidencijama).

Nuhodžića je čekala nova dužnost. Zapravo dvije. Bio je

Nurković i Marković su, po pitanju budućnosti aerodroma, već napravili plan, animirali savjetnike i zakupce, i sada je nepoznanica samo redosljed poteza

vršilac dužnosti generanog direktora *Direktorata za željeznički saobraćaj* pri Ministarstvu saobraćaja (ministar Ivan Brajović) i predsjednik borda direktora *Željezničke infrastrukture*. Jedni kažu – znanje. Drugi tvrde – sreća. Treći samo podsjećaju da je Rešad brat od strica **Melvudina Nuhodžića**, uticajnog člana Predsjedništva DPS-a, nekadašnjeg predsjednika Odbora za bezbjednost i odbranu Skupštine CG i aktuelnog ministra unutrašnjih poslova i javne uprave.

Uglavnom Željeznica je na svom putu ka dnu, *pala u ruke* i **Zariji Franoviću**, direktoru Komunalnog preduzeća iz Bara i poslaniku DPS-a koji je, svojevremeno, moćnike zadužio potpisujući amandmane na Zakon o bankama koji su potom poslužili kao osnov za operaciju *Prva banka*. Franović je vrijeme na Željeznici iskoristio da u firmi zaposli sina, snahu, svoju i ženu braću, bratanića, svastiku, ćerku od druge svastike... Pa se povukao „iz ličnih razloga“. Nakon što je menadžment kompanije vrhu DPS-a zaprijetio da će objelodaniti anegdote i dokumenta o direktorovom nepotizmu, neznanju, farbanju tunela i kursu jezika u Londonu o trošku firme.

Franović se vratio u Bar. Preko Opštine je stigao do *Luke*. Tu je prošle godine „na signal iz Vlade“ imenovan za izvršnog direktora. Ovih dana sprema mu se, tvrde verzirani, još jedna ostavka „iz ličnih razloga“. Ili smjena. Nakon što je bord ustanovio da je direktor falsifikovao izvještaj o poslovanju za prvih šest mjeseci ove godine. I umjesto gubitaka prikazao dobit od 600 hiljada eura.

Ministar Nurković se ne oglašava. Ali, kažu, drži stvari pod kontrolom. Ako ga nešto ne omete. Autoput na primjer.

Zoran RADULOVIĆ

Spektar

Od najneprimetnijih spinovanja do najočiglednijih izvrtanja

Piše: Milan POPOVIĆ

Po stvarnoj širini, sadržini i bogatstvu, spektar vladajućih ideoloških mehanizama, zaista je impozantan. Ide od najrafiniranijih i najneprimetnijih spinovanja, pa sve do najgrubljih i najočiglednijih izvrtanja. Tako je makar u poslednjih pola milenijuma, od kada je modernog odnosno savremenog svetskog kapitalističkog sistema, i ovome odgovarajuće i pripadajuće, vladajuće kapitalističke politike i ideologije.

Pri tome valja odmah istaći, kako je izbor ove ili one opcije iz ovog spektra, samo jednim i to manjim delom, stvar subjektivne volje odnosno samovolje gospodara. Većim delom, on je uslovljen kvalitetom zajednice, polisa i demokratije. U relativno kvalitetnim, dugotrajnim i stabilnim demokratijama, u razvijenim i prosperitetnim centrima svetskog kapitalističkog sistema, mnogo je više spina, nego izvrtanja, u onim drugim, na nerazvijenim i zabitim periferijama ovog sistema, uglavnom je obrnuto, mnogo je više izvrtanja, nego spina, i to valjda ne treba posebno dokazivati, objašnjavati i obrazlagati.

Umesto toga, samo jedna dobra ilustracija. Kada su Noama Čomskog jednom prilikom pitali kako on može da tvrdi da je demokratija u SAD jedna od najsolidnijih ako ne i najsolidnija demokratija na svetu, a da su mediji u toj istoj zemlji istovremeno među najmanipulativnijim ako ne i najmanipulativniji mediji na planeti, on je kratko i jasno odgovorio kako je to sasvim logično i povezano. Upravo zato što je reč o relativno razvijenoj i snažnoj demokratiji, poentirao je Noam Čomski, vladajuća klasa ne može u ovoj da vlada primitivnim mehanizmima izvrtanja, nego je prinuđena da to čini sofisticiranim spinovanjima.

Opisana pravilnost distribucije vladajućih ideoloških mehanizama, međutim, u poslednje vreme, kao da jenjava. I to nije slučajno. I ovde nam

može pomoći teorija svetskog sistema Imanuela Volderstina. Po ovoj teoriji, svetski kapitalistički sistem je u krizi. Ova kriza je započela još 1914. sa početkom Prvog svetskog rata, naravno ratovi su uvek simptom krize i kraja, a ne snage i početka, i trajaće do oko 2050. kada se može očekivati konačno rađanje nekog novog, od umirućeg kapitalizma, boljeg, ali, moguće, i lošijeg istorijskog sistema.

Sve do pre par decenija, pa i do pre samo nekoliko godina, strukturnu krizu kapitalizma mogli su da vide samo najbolji, najumniji i najslobodniji, među njima i otac teorije svetskog sistema Imanuel Volderstin, danas ovu krizu ne vide odnosno ne žele da vide samo najdvorskiji. Simptomi ove krize su, međutim, sve brojniji. Jedan od tih simptoma je i jenjavanje one pravilnosti distribucije vladajućih ideoloških mehanizama. Tako da danas, najbrutalnija, najbrutalnija i najočiglednija izvrtanja, uz odgovarajuće šokove, spektakle i skandale, svakodnevno možemo da pratimo, jednako u SAD Donalda Trampa, kao i u latifundiji Mila Đukanovića.

Ne samo Crna Gora i SAD, čitav savremeni svetski sistem je u krizi. Poremećaj vladajućeg ideološkog spektra ovog sistema, koji je u ovom tekstu opisan, jeste samo spoljašnji simptom, ali je on dubinski uslovljen i znakovit. Čitav sistem, pa i ovaj spektar, na samoj je ivici. Sve veći pritisak na ovu ivicu, u obliku onog izvrtanja, i drugih sličnih mehanizama, pa i ispadanje iz ovog spektra odnosno sistema, u sve otvorenije nasilje, jednako u do skoro uzoritim centrima, kao i na zabitim periferijama, jednako u SAD i EU, kao i u Crnoj Gori i na Zapadnom Balkanu, nešto je što treba očekivati, i za što se treba spremiti. Povratak u normalnost, biće moguć, tek sa rađanjem novog, boljeg istorijskog sistema. Kojeg ne može biti bez naše svakodnevne borbe i žrtve.

Guru crnogorske privatizacije pohare

Da se u penziju ne ide i po sili zakona vjerovatno se nijedan crnogorski državni funkcioner ne bi do sudnjeg dana dobrovoljno rastao sa svojom višestruko privedlogovanom pozicijom. Sudeći po bogatoj radnoj karijeri, začinjenoj brojnim aferama, i **Branko Vujović** bi istrajavao na tome. Ali, godine ne biraju. Administrativni odbor Skupštine Crne Gore je prije nekoliko dana predložio da se Vujović razriješi funkcije predsjednika Savjeta Agencije za nadzor osiguranja zbog odlaska u peneziju.

Vujović se vinuo u sazrijevanje visokih crnogorskih državnih funkcionera sa Cetinja. Bio je direktor *Oboda*, giganta koji je davno zatvorio pogone. Cetinjani mu nikad nisu zaboravili što je u crno zavio Cetinje kao direktor *Oboda*. I danas pominju da je prije nego je 1997. postao ministar trgovine vodio projekat izgradnje fabrike rešetaka u Plavu. Nezgodna asocijacija, pa iako se radi o specifičnom cetinjskom humoru.

Zvezdane uspjehe postigao je u firmi, pri čijem se izgovoru mora bar jednom udahnuti vazduh – Agenciji za restrukturiranje privrede i strana ulaganja. A više bi joj pristajalo – Agencija za rasprodaju državne imovine. Kao njen višegodišnji direktor Vujović je upravo u disciplini rasprodaja državne imovine postigao olimpijske rezultate.

Većina njegovih privatizacionih

Većina Vujovićevih privatizacionih poslova bili su neuspješni i praćeni sumnjama da su bili nezakoniti i korupcionaški

poslova bili su neuspješni i praćeni sumnjama da su bili nezakoniti i korupcionaški. Počev od *Jugopetrola* i nikšićke *Željezare*, pa sve do tendera za valorizaciju Buljarice, gotovo da nije bilo posla u koji je Vujović bio uključen a da on nije bio praćen kontroverzama. Dokazao je da mu je cilj da pri(h)vatizuje sve što stigne. Željezaru je tri puta što prodao što izdao pod zakup. Svaki put neuspješno.

Naravno, redovno je ignorisao optužbe da je privatizacijom pojedinih firmi državi Crnoj Gori i njenim građanima nanio ogromne štete. Protiv njega je tužilaštvo svojevrime podnijelo optužnicu zbog sumnje da je zloupotrijebio službeni položaj prilikom privatizacije *Jugopetrola* zato što je angažovao za savjetnika osobu kojoj je Vlada za to platila tričava tri miliona eura. Grupa za promjene optužila je Vujovića da je prodajom *Jugopetrola* grčkom *Helenik petroleumu* Crna Gora izgubila milione eura. „Može se slobodno

reći da se radi o ekonomskom zločinu”, tvrdio je tadašnji izvršni direktor Grupe za promjene **Nebojša Medojević**.

Vujović je uzvratio: „Prodaja *Jugopetrola* je odlično realizovan posao za Crnu Goru”. Tada je taj mašinski inženjer zadivio svjetske ekonomske eksperte i lingviste inovacijom: „Proces privatizacije je živa stvar...”.

Prije osam godina, otvarajući u Budvi regionalnu konferenciju *Održivost energetske menadžmenta u javnim zgradama – od politike do lokalne akcije* opet je zadivio javnost: „Uvođenje pojmova ‘energetska efikasnost’, ‘obnovljivi izvori energije’, ‘čiste tehnologije’ u svakodnevni rječnik građana Crne Gore predstavlja naš glavni cilj”.

Vujović se prije osam godina proslavio kao ministar ekonomije kada je udario na rukovodstvo Sindikata Željezare: „Rukovodstvo Sindikata je nedavnim ekscesom nanijelo ogromnu štetu zaposlenima u Željezari i veliku sramotu Crnoj

Kule u oblacima

Poetkom 2003. godine Branko Vujović, tadašnji direktor Agencije za prestrukturiranje privrede i strana ulaganja, lansirao je senzacionalnu vijest: američka kompanija *Lajf fondejšen vorldvajd* kupuje Adu Bojanu i investira čak 512 miliona eura! Koliki je to bio kapital, dovoljno je reći da je godišnji budžet Crne Gore tada iznosio 431 milion eura.

Iza kompanije LFW, kako se nezvanično tvrdilo, stajao je bivši **Klintonov** zamjenik i **Bušov** protivkandidat na predsjedničkim izborima **Al Gor**. Upućeni su tvrdili, kako je o tim bajkama pisao *Monitor*, da se Vujović nadao da će mu na noge doći Al Gor da prospe tričavih pet stotina i kusur miliona eura.

Dvije godine ranije, prema zvaničnim najavama crnogorskih vlasti, jedna slovačka kompanija potpisala je predugovor o izgradnji luksuznog hotelskog kompleksa na ulcinjskoj Velikoj plaži.

„Najvažnije je svakako to što je kupac spreman da u svakom momentu potpiše ugovor i počne investiciju“, uvjeravao je tranzicioni strateg Branko Vujović.

Bila je to još jedna kula u oblacima koju je gradio Vujović kao dokazani DPS trgovac.

Gori”.

Ražestio se zato što sindikalci na tadašnjim protestima nisu klicali, aplaudirali i veličali lik Vujovćevom šefu **Milu Đukanoviću**. A pogotovo zbog najave Sindikata da će tražiti

njegovu ostavku: „Nepريمjereno je to što oni sebi daju za pravo da uslovljavaju ostavke ministara i Vlade”.

Skromno se pohvalio: „Odgovorno se odnosim prema

svom poslu koji je, htio ne htio, veoma transparentan”.

Vujović je, kao ministar ekonomije, poslovnom tajnom proglasio ugovore o privatizaciji KAP-a, *Željezare*, *Telekoma* i *Jugopetrola*, jer bi se njihovim objelodanjivanjem „značajno ugrozili komercijalni i drugi ekonomski, privatni i javni interesi”. Nešto kasnije javno je saopštio podatke iz tih ugovora, pa ga je MANS pitao da li je time „počinio krivično djelo odavanja poslovne tajne”.

MANS je uzalud optuživao Vujovića da Agencija za prestrukturiranje čini sve da sakrije podatke o privatizaciji, posebno one koji bi mogli ukazati na korupciju i zloupotrebu službenog položaja.

I manjinski akcionari Elektroprivrede Crne Gore svojevremeno su napadali Vujovića zbog štetnih ugovora o cijeni električne energije sa *Željezom* i KAP-om.

Ništa od toga nije ga pokolebalo da nastavi sa rasprodajom državne imovine.

Direktor Uprave za sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma **Predrag Mitrović** izjavio je početkom 2012. godine da je na zahtjev tužilaštva pokrenuta istraga u vezi sa „aferom *Telekom*”. Američka Komisija za hartije od vrijednosti je utvrdila da je tokom privatizacije *Telekoma Crne Gore* 2005. bilo korupcije vrijedne 7,35 miliona eura preko fiktivnih ugovora za konsultantske usluge. Predsjednik Tenderske komisije bio je Vujović.

Krajem prošle godine mediji su javili da je Vujović, dugogodišnji državni funkcioner i akter brojnih privatizacionih poslova, za kratko vrijeme uspio da ostvari san svakog roditelja, za šta većini u Crnoj Gori treba cijeli životni vijek – njegovi sinovi su dobili posao u državnoj upravi, kupili stanove i luksuzne automobile. I on je značajno uvećao svoju imovinu. Za svega nekoliko godina njegova porodica je na kupovinu novih nekretnina i vozila

potrošila oko 250.000 eura. MANS je utvrdio da se porijeklo te imovine ne može objasniti Vujovićevim zvaničnim prihodima. Vujović je tvrdio da je novac za to obezbijedio od ušteđevine, poklona i pozajmice.

MANS je saopštio da je Vujović kao predsjednik Tenderske komisije prije tri godine nesavjesno vršio službenu dužnost nadzora i zloupotrijebio službeni položaj u korist Konzorcijuma kompanija *CPR-Impex i A.T.L. – Atlantic Technologies Ltd* za kupovinu 100 odsto udjela Vlade Crne Gore u vezi sa postupkom prodaje državnog preduzeća *Montenegro Defence Industry*.

I još jedan noviji Vujovićev privatizacioni podvig. Skupština opštine Bar je u martu prošle godine jednoglasno usvojila zaključak da „smatra da je cjelishodno” da se zaustavi postupak prodaje 30 posto akcija *Luke Bar* iz državnog paketa, dok se ne završe infrastrukturni projekti u funkciji poslovanja *Luke* – rekonstrukcija željeznice i izgradnja auto-puta, te do donošenja Plana razvoja Crne Gore i Strateškog plana razvoja Bara. Vujović je na to, kao predsjednik Tenderske komisije Savjeta za privatizaciju, reagovao ovako: „Zaključak Skupštine opštine Bar, kojim se od Vlade i Savjeta za privatizaciju traži obustava prodaje manjinskog paketa državnih akcija *Luke Bar* do završetka izgradnje autoputa i obnove pruge Bar – Beograd, nije obavezujući za Vladu”. **Draginja Vuksanović**, članica Predsjedništva i poslanica Socijaldemokratske partije, na to je uzvratila: „Ne očekujemo od Vladinih ‘eksperata’ i gurua crnogorske privatizacije pohare Branka Vujovića da odustanu”.

Kada je tužilaštvo optužilo Vujovića u vezi privatizacije *Jugopetrola* opozicija je tvrdila da je tužilaštvo trebalo da ga uhapsi i onemoguću mu dalje obavljanje te funkcije. I to je otišlo u vjetar. Sud ga je oslobodio. Vujović se evo uskoro oslobađa tegobnih privatizacionih poslova.

Veseljko KOPRIVICA

JOVO MARTINOVIĆ, NOVINAR

Sloboda je stvar stanja svijesti

crnogorski novinar Jovo Martinović dobitnik je ovogodišnje nagrade *Piter Makler*, koju dodjeljuje organizacija *Reporteri bez granica* (RSF), za hrabro i etičko izveštavanje. Šefica deska RSF za Evropsku uniju i Balkan Paulin Ades Mevel istakla je: „Izdavanjem Jova Martinovića, nagrada *Piter Makler* odaje počast hrabrosti i posvećenosti novinaru koji je platio visoku cenu za svoju predanost slobodi informisanja u Crnoj Gori. Uprkos ogromnim poteškoćama, veliki broj istraživačkih novinara svakodnevno se bori da iznese istinu na Balkanu. Ova nagrada šalje snažnu poruku nade za novinarsku zajednicu tog regiona”.

MONITOR: Šta Vama znači nagrada i vjerujete li da će uspjeti da prenese naznačenu poruku?

MARTINOVIĆ: Nagradu ne doživljavam samo osobno već smatram da je ona priznanje svim nezavisnim medijima i novinarima na Balkanu. Svjedoci smo da su posljednjih godina međunarodni indeksi slobode medija u balkanskim zemljama u konstantnom padu. Ono što je posebno zabrinjavajuće je da je sve više napada na novinare i u susjednim zemljama koje su članice EU. Takva klima sigurno ne doprinosi boljem medijskom stanju u zemljama kandidatima. Strukture koje ne žele nezavisne i istraživačke medije mogu samo biti okuražene da nastave sa dosadašnjom praksom prijetnji, prebijanja, hapšenja pa čak i ubistava novinara. Stoga mislim

Zadaća istraživačkog novinarstva je da se što više ljudi odvoji od dnevnih politikantskih priča o jeziku, crkvi, naciji i onome što je bilo prije 50 ili 500 godina i fokusira na životne stvari koje se svih nas tiču bez obzira kome taboru pripadamo ili ne pripadamo

da je i pred Evropskom komisijom i našim vladama veliki izazov u rješavanju tih problema. Tu svakako veliku ulogu igraju međunarodne organizacije koje pomažu ugroženim novinarima, prije svega *Reporteri bez granica*, onda *Komitet za zaštitu novinara*, *Evropska federacija novinara* i mnogi drugi sa Zapada.

MONITOR: Visoku cijenu u dalje plaćate - zbog procesa u

kome ste okrivljeni da ste navodno „umrežili” kriminalce i posredovali u prodaji droge, niste mogli lično primiti nagradu, jer Vam nije vraćen pasoš. Sudeње za međunaradni šverc droge ovog mjeseca ulazi u treću godinu. Da li se procesu nazire kraj i kakav epilog očekujete?

MARTINOVIĆ: To je pitanje na koje je teško odgovoriti. Kraj suđenja je bio najavljen za kraj prošlog mjeseca, ali su se desile neke procesne izmjene na koje odbrana nije mogla uticati i došlo je do ponovnog spajanja postupka sa osobom koja je bila u bjekstvu

i nedavno isporučena Crnoj Gori. Tako da će se suđenje nastaviti 22. oktobra kad će biti ravno tri godine od hapšenja. Mislim da u ovoj fazi niko sa sigurnošću ne može reći još koliko mjeseci će proći prije prvostepene presude. Na odbrani je da se bori, ali na Sudskom vijeću je da donese presudu.

MONITOR: *Uhapšeni ste u oktobru 2015, mjesecima nijeste znali zašto Vas optužuju, a u pritvoru ste proveli više od godinu dana. Kakva su prisjećanja na taj period?*

MARTINOVIĆ: Čitav taj dugačak period od skoro 15 mjeseci mi je izgledao, maltene, kao neki

igrani film. Stvari se meni dešavaju ali imate osjećaj da je sve to nestvarno i da ste tu samo posmatrač. Sami službenici zatvora su bili jako ljubazni i korektni, a neki i zbunjeni jer su me znali od ranije kada sam dolazio nekoliko puta u zatvor kao novinar.

Zatvor kao zatvor je, inače, vrlo interesantno mjesto. Upoznate svakakve ljude, dobre i loše, krive i nevine (nažalost takvih ima ne baš zanemarljiv broj). Tamo možete upoznati puno zanimljivih sudbina i ličnosti, a i naći dobre kontakte za neke buduće priče. Takođe, iz nekog razloga u zatvoru se nalazi ne mali broj osoba kojima je prije mjesto u

Pročitao sam 50-ak knjiga tokom trajanja pritvora, prostudirao naš Zakon o krivičnom postupku i pomogao drugima u pisanju podnesaka i žalbi, uključujući i službenike ZIKS-a. Sve se to dešavalo u iščekivanju da se tužilaštvo smiluje i dozvoli mi pristup spisima predmeta i omogućiti mi da odgovorim na optužbe

psihijatrijskim ustanovama.

S druge strane jako je važno prilagoditi se najbolje što znate da bi psiha bila što manje opterećena i posmatrati sve to kao neko dragocjeno iskustvo koje ipak ne biste nikom preporučili. Pročitao sam 50-ak knjiga tokom trajanja pritvora, prostudirao naš Zakon o krivičnom postupku i pomogao drugima u pisanju podnesaka i žalbi, uključujući i službenike ZIKS-a. Sve se to dešavalo u iščekivanju da se tužilaštvo smiluje i dozvoli mi pristup spisima predmeta i omogućiti mi da odgovorim na optužbe. Pristup spisima predmeta sam dobio

tek šest mjeseci nakon podizanja optužbe i to nakon zajedničkog pisma *Reportera bez granica* (RSF), *Komiteta za zaštitu novinara* (CPJ) iz Njujorka i *Human Rights Watch-a* tadašnjem premijeru, na čemu sam svima zahvalan.

Pritvor je trajao nevjerovatno dugo, pogotovo kad vidite da su ljudi optuženi za ista ili puno teža krivična djela izlazili veoma brzo. Vjerovatno da je i jedan od razloga dugog pritvora bilo i uvjerenje da ću podleći pritiscima i ucjenama i potpisati lažno priznanje krivice u zamjenu za momentalno oslobađanje. Čista savjest je najveći resurs koji osoba može imati, a sloboda je stvar stanja svijesti, a ne ograničenosti prostora i komunikacije.

MONITOR: *Radili ste za neke od najuglednijih svjetskih medija - Ekonomist, Fajnenšel Tajms, Bi-Bi-Si..., na temama ratnih zločina, šverca oružja, trgovine ljudskim organima, kriminala... Koliko se njihov način rada razlikuje od ovdšnjeg?*

MARTINOVIĆ: Razlika je,

prije svega u materijalnim resursima, dugoj tradiciji i globalnom iskustvu tih redakcija. Takođe tu se radi i o velikom ugledu jer vam se mnoga vrata puno lakše otvaraju kada nastupate u ime jednog BBC-ja ili Financial Timesa. Ti mediji su pravi konglomerati tako da je dosta teško praviti neko realno poređenje. S druge strane, mislim da mi na Balkanu i u Crnoj Gori zaista imamo dobre ljudske resurse koji zbog manjkavosti drugih resursa ne mogu toliko doći do izražaja.

Na Balkanu i u Crnoj Gori zaista imamo dobre ljudske resurse koji zbog manjkavosti drugih resursa ne mogu toliko doći do izražaja. Takođe, jedna od velikih razlika je da angloamerički i drugi zapadni mediji rade u društvima sa puno dužom demokratskom tradicijom i slobodom izražavanja. Sama ta društva po sebi doprinose velikom uticaju medija kod njih

Strukture koje ne žele nezavisne i istraživačke medije mogu samo biti okuražene da nastave sa dosadašnjom praksom prijetnji, prebijanja, hapšenja pa čak i ubistava novinara. Stoga mislim da je i pred Evropskom komisijom i našim vladama veliki izazov u rješavanju tih problema

Takođe jedna od velikih razlika je da angloamerički i drugi zapadni mediji rade u društvima sa puno dužom demokratskom tradicijom i slobodom izražavanja. Ta društva sama po sebi doprinose velikom uticaju medija kod njih.

MONITOR: *Ocjena medijske scene u Crnoj Gori? Koliko pisanje medija, istraživačke priče, utiču na pozitivne društvene promjene u Crnoj Gori?*

MARTINOVIĆ: Uvjerenja sam da se kod nas zahvaljujući njima ipak stvara jedna viša svijest o problemima sa kojima se susriječemo kao društvo i zemlja i da pisanje istraživačkih priča doprinosi boljem poznavanju problema kod sve većeg broja ljudi. Takođe, smatram da je zadaća istraživačkog novinarstva da se što više ljudi odvoji od dnevnih politikantskih priča o jeziku, crkvi, naciji i onome što je bilo prije 50 ili 500 godina i fokusira na životne stvari koje se svih nas tiču bez obzira kome taboru pripadamo ili ne pripadamo. Novinari trebaju biti u službi zajedničkog interesa i dobra svih i zbog toga smatram da su naši nezavisni mediji postavili dobru osnovu za dalje.

Predrag NIKOLIĆ

HETA ASSET RESOLUTION

REAL ESTATE MONTENEGRO

STANOVI NA EKSKLUZIVNOJ LOKACIJI U BEČIĆIMA

NOVOIZGRAĐENI STANOVI NA SVETOM STEFANU

NOVOIZGRAĐENI STANOVI
U BUDVI, BEČIĆI

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me
www.aaaplatform.com

HIT NEDJELJE

„Svako ko voli ovu zemlju će pratiti ko ne ustaje na himnu“.

**Duško Marković,
premijer**

**Željko
Komšić**

Novoizabrani član
Predsjedništva BiH iz reda
hrvatskog naroda:

„Imamo pravo tužiti
Republiku Hrvatsku
Međunarodnom sudu za
pravo mora u Hamburgu, jer je dva puta prekršila
kao država Međunarodnu konvenciju o pravu
mora povlačenjem morske granice“.

(HRT)

**Ivan
Ljušanin**

Dvadesetogodišnjak koji
je osuđen na pet godina
zatvora zato što je u pijanom
stanju bez vozačke dozvole
skrivio saobraćajnu nesreću u
kojoj je poginula 20-godišnja
djevojka:

„Nakon druge boce votke ničega se ne sjećam“.

(Jutarnji list)

Mitja Velikonja

Slovenački kulturolog:

„Postmoderni fašizam
nije neposredan, već
primamljiv, tih, fin i 'nosi
kravatu'. Ipak, njihov je
cilj isti: etnički čisto društvo, politički autoritarizam,
socijalna hijerarhija, kulturni esencijalizam,
nedodirljivost ekonomskog iskorištavanja.
Goebbelsovsko ponavljanje da će recimo izbjeglice
donijeti zarazu, da stranci dolaze silovati 'naše žene',
da su neke vjere – ili ateisti – zločinačke, da su
homoseksualci opasni po djecu, da su siromašni sami
krivi za svoju bijedu – to je ta vrsta fašizma“.

(portalnovosti.com)

**Chris
Hedges**

Američki pisac i novinar,
dobitnik Pulicerove nagrade:

„Križa je stvorila Trumpa,
baš kao Miloševića i
Tuđmana“.

(Index)

**Katarina
Baban**

Glumica i dizajnerka:

„Ravna sam kao daska, ali
volim svoje tijelo takvo kakvo
jest“.

(Novi list)

Igor Antić

Vizelni umjetnik o otvaranju izložbe slika, njegovog oca, pjesnika Miroslava - Mike
Antića:

„Moj otac je kombinacijama reči i boja uvodio posmatrača u poetski prostor
slike, dajući mu tek male smernice za razmišljanje i maštanje. Često su te smernice
namerno vodile posmatrača u pogrešnom pravcu, a sve u želji da ga navedu na to da
razmišlja svojom glavom i da sledi sebe. Upravo zato sam ja dodao legende pored
slika kako bih objasnio određene segmente“.

(Blic)

Dušan Vesić

Muzički novinar, u Podgorici promovisao svoju knjigu „Magi, kao da je bila nekad” o Margiti Stefanović, članici grupe Ekatarina Velika:

„Vjerovatno bi danas imala nacionalnu penziju i dobijala bi tantijeme od besomučnog puštanja EKV-a u svim situacijama. I vjerovatno bi bila nesrećna što se EKV pušta između Cece i Andrijane Božović... To je zanimljivo, kako je EKV postao svačiji”.

(Fos media)

ALEKSANDAR VUČIĆ

Predsednik Srbije Aleksandar Vučić izjavio je da mu je žao što neće moći da obiđe u novosadskoj bolnici dva mladića albanske nacionalnosti koji su pretučeni:

„Tužan sam – idem u Kazahstan, a posetio bih Albance”.

(Večernje novosti)

KADRI VESELJI

Predsjednik Skupštine Kosova:

„Naša deca zaslužuju mirnu budućnost, ona ne bi trebalo da dožive ono što je naša generacija prošla. Istorija nas je naučila, često tragično, da je suprotnost pregovorima rat. Zbog toga nema bolje alternative od dijaloga, od pregovora. To dugujemo našoj deci”.

(Telegraf)

ŽAN KLOD JUNKER

Predsjednik Evropske komisije:

„Ako bi se u tako kompliciranoj regiji Evrope stekao dojam kako ne mislimo ozbiljno s evropskom perspektivom, onda ćemo kasnije, ili vjerovatnije ranije, ponovo doživjeti ono što smo imali na Balkanu tokom '90-ih godina”.

(Slobodna Bosna)

Hasan Salihamidžić

Sportski direktor Bayerna nakon serije poraza:

„Moramo pobijediti sljedeću utakmicu kako bismo izašli iz krize. Ako pružimo podršku jedni drugima i ako svi kritički

pogledamo sebe, umjesto da kritikujemo druge, onda možemo uspjeti u tome. Tada ćemo opet krenuti uzlaznom putanjom”.

(Klix.ba)

Aleksandar Gavranić

Glumac:

„Činjenica je da nismo previše odmakli od poslijeratnog perioda, jer većina ljudi na ovim prostorima ne dopušta našem propadanju da propadne. Palimo se na destrukciju i to je to”.

(Vijesti)

KRALJICA

Plaćanja na rate

BEZ KAMATE SVUDA U SVIJETU!

**HIPOTEKARNA
BANKA**
Vama posvećena

UKUPNI TROŠKOVI ZA KORIŠĆENJE KARTICE:
mjesečna naknada 0,50 €

NAKNADA ZA KUPOVINU NA RATE:

- ✓ Na 6 mjesečnih rata za iznose **do 300 €**
Naknada za transakcije do 300 € je 2,00 € fiksno po rati
- ✓ Na 12 mjesečnih rata za iznose **preko 300 €**
Naknada za transakcije veće od 300 € je 3,00 € fiksno po rati

 19905 www.hb.co.me

Njemačka: koncerni, mreže i klanovi

Dizel-skandal, kaos u rukovođenju koncernima, formiranje ilegalnih kartela... u velikim njemačkim koncernima se u posljednje vrijeme gomilaju skandali. Da do skandala ne bi dolazilo, postoje nadzorni odbori čiji je zadatak da identifikuju probleme i brzo reaguju. No, šefovi njemačkih nadzornih odbora su često slijepi i gluvi za mahinacije svojih funkcionera. Sve to se dešava uz znanje i aktivno ili pasivno učešće nadležnih političara.

Takvo stanje je još sredinom 60-ih godina britanski ekonomista Endru Šonfild nazvao Njemačka d.o.o. Bio je to ironičan naziv za mrežu velikih banaka,

osiguravajućih društava i industrijskih koncerna koja počiva na međusobnom učešću u kapitalu i koncentraciji vodećih njemačkih menadžera, sindikalaca i političara u nadzornim odborima firmi. Ta mreža koordinisano radi protiv konkurencije i utiče na ekonomskopolitičke odluke.

Najpoznatiji njemački novinar istraživač Jürgen Rot (1945–2017) je veliki dio svog rada posvetio upravo rasvjetljavanju fenomena Njemačka d.o.o. – o tome dovoljno svjedoče samo neki od naslova njegovih knjiga: „Klan Njemačka: beskrupulozna mreža političara, top-menadžera i pravosuđa“ (2006), „Mafijaška država Njemačka“ (2009), „Tihi puč: kako tajna privredna i politička elita izrabljuje Evropu i našu zemlju“ (2014). Iako su se te knjige nalazile na listama bestselera, to očito nije bilo ni izdaleka dovoljno

da poremeti integritet Njemačke d.o.o.

Javni servis ARD u svom najnovijem članku o tome piše da je Njemačka d.o.o. „takoreći mrtva“. A značenje dodatka „tako reći“ postaje jasnije zahvaljujući jednoj drugoj rečenici u tekstu iz koje se vidi da je mreža moćnija ranije „sve radila bolje i diskretnije“. ARD za primer uzima

šefa nadzornog odbora Dojče bank Paula Ahlajtnera.

Dojče bank je odavno osumnjičena da je u svojim redovima omogućila nastajanje potkultura čija kriminalna energija i šteta koju nanosi prevazilazi i velike mafijaške organizacije. Ona je u posljednjoj dekadi zbog različitih mahinacija opterećena sankcijama u visini od oko 10 milijardi eura. Na čelo njenog nadzornog odbora je prije šest godina stupio Austrijanac Paul Ahlajtner, koji je, pored toga, i u nadzornim odborima farmaceutskog koncerna Bajer, automobilske koncerna Dajmler i energetskog koncerna RWE. Samo posao u Dojče bank donosi mu zvaničnu platu od 800.000 eura godišnje.

Ahlajtner, inače trenutno treći na listi najmoćnijih šefova nadzornih odbora u Njemačkoj, nalazi se i u „Upravljačkom komitetu“ Bilderberške grupe, neformalnog skupa najviših funkcionera velikih svjetskih koncerna, medija i NATO, koja na svojim godišnjim sastancima utvrđuje smjernice ekonomsko-političko-vojnog angažovanja svojih multiplikatora sa transatlantskim predznakom.

Gubici Dojče banke ne brinu dobro „umreženog“ Ahlajtnera – on bi i u slučaju da bude smijenjen najvjerovatnije bio brzo „udomljen“ u neki nov nadzorni odbor, a dobio bi i milionsku otpremninu. Inače, na devetom mjestu liste najmoćnijih njemačkih „kontrolora“ nalazi se njegova supruga An-Kristin Ahlajtner; ona je u nadzornim odborima koncerna Linde, Njemačke berze i reosiguravajućeg koncerna Minhner Rik, a član je i upravnog odbora francuskog energetskog koncerna Anži. Što se tiče njenog supruga, zbog nehajnog odnosa prema problemima Dojče bank, loše personalne politike i povremenog haosa u rukovođenju bankom, on se trenutno uspješno opire zahtjevima da podnese ostavku koju traži više investitora i predstavnika akcionara.

Ahlajtner je samo jedan od mnogih nesposobnih rukovodilaca, kao što je to za magazin *Virtšaftsvohe* nedavno konstatovao bivši šef nemačke železnice Ridiger Grube: „U samo 40 odsto kontrolnih organa u njemačkim koncernima postoje osobe za zadovoljavajućom digitalnom ekspertizom“. Iako su kompetencije funkcionera sve manje, plate su im sve veće. Prosjek godišnje zarade (kojem je Ahlajtner dao značajan doprinos) šefova nadzornih odbora njemačkih koncerna iznosi 375.000 eura – za njih očigledno premala suma zbog koje moraju da sjede u većem broju odbora istovremeno.

Dw.de

Nadzorni odbori velikih njemačkih koncerna su tijela od kojih se očekuje reagovanje na probleme i donošenje važnih odluka. No, često ih čine nesposobni ljudi skloni korupciji

Infarkt štrase

Nastavak radova na zaobilaznici pored Lima u Beranama, na potezu od ulice Osme crnogorske, obodom parka, pa do gradskog mosta, aktualizovao je pitanje – kako je građena ova saobraćajnica, koju, prema nekim tvrdnjama, ni danas nema upotrebnu dozvolu.

Radovi na dijelu takozvane Obalske ulice pored parka počeli su u junu i već je trebalo da budu završeni, a tek su ovih dana intenzivirani. Investitor ovog dijela zaobilaznice pored Lima, kojom se za sada ništa ne zaobilazi jer već postoji jedna zaobilaznica na magistralnom putu Berane – Andrijevića ispod Bogavskog brda, je Direkcija javnih radova.

Jedan od najvećih infrastrukturnih projekata realizovanih u posljednje vrijeme, takozvana zaobilaznica ili, kako se zvanično u projektnoj dokumentaciji zvala, Obalska ulica s mostom preko rijeke Bistrice, prema nekim informacijama, ni poslije više od deset godina od završetka radova na prvom dijelu dugom tri i po kilometra – tehnički nije primljena.

Kako nezvanično saznajemo, to znači da ova saobraćajnica još nema upotrebnu dozvolu.

„Upotrebna dozvola se izdaje na osnovu dokumentacije s tehničkog prijema. Koliko je meni poznato, upotrebna dozvola za tu saobraćajnicu nije izdata“ – rekao je *Monitoru* izvor koji je želio ostati anonimn.

Njemu, kako je kazao, nije poznato zašto nije obavljen tehnički prijem, ali zna da je komisija izlazila na teren.

Jedan od najvećih infrastrukturnih projekata u posljednje vrijeme, takozvana zaobilaznica ili, kako se zvanično u projektnoj dokumentaciji zvala, Obalska ulica s mostom preko rijeke Bistrice ni poslije više od deset godina od završetka radova na prvom dijelu dugom tri i po kilometra – tehnički nije primljena niti ima upotrebnu dozvolu

„Da li je razlog nepoštovanje projektno dokumentacije i da li je to jedini razlog, ne znam“ – rekao je taj izvor.

Popularno nazvana „kardiovalskularno odjeljenje“ i „infarkt štrase“, zbog rekreativaca koji najviše koriste pješačku stazu, zaobilaznica pored Lima pravljena je tokom 2008. godine. Bio je to period vlasti Demokratske partije socijalista.

Kamen temeljac početkom te godine, u predizbornoj trci za predsjedničko mjesto, **Filip Vujanović** postavio je kod gradskog mosta, do kojeg zaobilaznica tada nije stigla i do kojeg dolazi tek ovih dana, kad DPS odavno nije na vlasti u

Beranama.

Gradnja je počela sa druge strane, u prigradskom naselju Buče, i poslije tri i po kilometra naglo prekinuta na početku parka, nekoliko stotina metara dalje od predsjednikovog „temeljca“.

Produžetak od još toliko kilometara, do magistralnog mosta u naselju Talum, najavljivao u izbornim govorima 2009. u godinama nakon toga ostao je nerealizovan.

Prema zvaničnim informacijama koje su se mogle naći na sajtu izvođača radova preduzeća *Integral inženjering*, zaobilaznica je koštala 3,8 miliona eura a u referencama ove kompanije ubilježena je kao

Radovi na dijelu takozvane Obalske ulice pored parka počeli su u junu i već je trebalo da budu završeni a tek su ovih dana intenzivirani. Investitor ovog dijela zaobilaznice pored Lima, kojom se za sada ništa ne zaobilazi jer već postoji jedna zaobilaznica na magistralnom putu Berane – Andrijevića ispod Bogavskog brda, je Direkcija javnih radova

jedan od značajnijih projekata niskogradnje.

S naknadnim radovima ta cijena, kako se moglo čuti na jednoj od sjednica beranske Skupštine, porasla je na oko pet miliona.

Zaobilaznica je pravljena u vrijeme velikog prijateljstva između preduzeća *Integral inženjering* i lokalne uprave u Beranama.

Godinu-dvije ranije *Integral* je za nekoliko desetina hiljada eura kupio od GP *Sarajevo put* asfaltnu bazu u beranskom selu Donja Ržanica. To se pokazalo kao dobar posao, jer su nešto ranije zatvorena dvije asfaltna baze u selima Štitarica i Poda, tako da je ova, s kapacitetom od stotinu tona dnevno, ostala jedina na sjeveru Crne Gore.

Kako je asfalt bio vrlo tražena roba, naročito u vrijeme

predizbornih takmičenja, baza je radila punom parom.

Zasluge za otvaranje, odnosno umirivanje protesta mještana zbog neispunjavanja ekoloških standarda, *Integral* je beranskoj lokalnoj upravi vratio asfaltiranjem na poček. Poček je, međutim, pristigao za naplatu u oktobru naredne godine u vidu blizu milion i po eura potraživanja, što se završilo na sudu i blokadom opštinskog računa.

Tako je završeno partnerstvo, u državnim medijima opjevano naslovima „Ivana se s Integralom šeta“ te pričom o velikom značaju ulaska ove kompanije na sjever Crne Gore.

Integral inženjering, osnovan je 1989. godine u Laktašima, rodnom mjestu **Milorada Dodika**.

Prema izvodu iz sudskog registra jedan od osnivača i suvlasnika bio je **Slobodan Stanković** iz Banja Luke, jedini je vlasnik. Firma je prerasla u korporaciju sa sedamnaest članica u regionu. Zvanično, nezvanično,

Integral, sa svim kompanijama u regionu ubraja se u petnaest firmi za koje bosanski mediji tvrde da su pod kontrolom Dodika i da su s njim povezane.

Integral inženjering, pod istim imenom, kćerku kompaniju osnovao je u Podgorici 2001. godine. Odmah je počeo da dobija velike poslove u našoj državi, a Vlada Crne Gore na *Integralovom* sajtu bila je upisana kao jedan od značajnijih poslodavaca.

Vlada Crne Gore bila je poslodavac i za izgradnju Obalske ulice s mostom preko rijeke Bistrice u Beranama. Nema odgovora na pitanje da li je i kada tehnički primljena, odnosno zašto nema upotrebnu dozvolu.

Za ovu zaobilaznicu vezan je i veliki broj krivičnih prijava protiv bivših funkcionera Demokratske partije socijalsita, protiv kojih

Zvanično, nezvanično, *Integral inženjering*, sa svim kompanijama u regionu ubraja se u petnaest firmi za koje bosanski mediji tvrde da su pod kontrolom Milorada Dodika. *Integral inženjering*, pod istim imenom, kćerku kompaniju osnovao je u Podgorici 2001. godine i odmah počeo da dobija velike poslove u Crnoj Gori

se ovih dana optužnica vraća na doradu.

Riječ je uglavnom o raznoraznim mahinacijama vezanim za eksproprijaciju zemljišta preko kojeg je saobraćajnica prošla.

Zbog čega ova najduža ulica u Beranama i popularno šetalište nema upotrebnu dozvolu, nemoguće je doznati.

Činjenica je da je zaobilaznica pored Lima mogla biti šira i da je nezgodna za mimoilaženje velikih vozila. U kuloarima se pričalo da je bivšem premijeru i sadašnjem predsjedniku referisano kako je „pravljena samo za male automobile“. Nije zabilježeno da se Đukanović njome provozao.

Dio saobraćajnice koji se ovih dana gradi bez ikakve sumnje uljepšaće grad, ali će ime zaobilaznica imati smisla tek onda kada ona bude produžena još nekoliko kilometara pored naselja Talum, do magistralnog puta, gdje je prvobitno planirana da se izgradi saobraćajna petlja.

Tada će putnici za Andrijevicu i Plav ovuda moći da zaobilaze grad, ali će opet ostati nejasno čemu tolika investicija, kada Berane već ima jednu zaobilaznicu.

Tufik SOFTIĆ

FACEBOOK OBJAVAMA DO NAPLATE VERESIJE

Virtuelni zid srama

Društene mreže sve se češće koriste za prozivku onih koji su zaboravili da plate veresiju ili da preuzmu proizvode koje su naručili. Javno sramoćenje, kažu prevareni prodavci, najefikasniji je način da naplate dug

Kada je prije pet godina vlasnica jednog butika sa sjevera Crne Gore na ulaznim vratima svoje radnje okačila spisak s imenima sugrađanki koje su joj ostale dužne za kupljenu garderobu, to je izazvalo brojne svađe a u nekim slučajevima inetrvenisala je i policija. Spisak je, i pored toga, ostao danima u jednoj od najprometnijih ulica, pa je bio i

svojevrsna atrakcija za sugrađane. Poslije toga, mnogi vlasnici raznih prodavnica, prijetili su da će slično učiniti u nadi da će ubrzati naplatu veresije.

Muke prodavaca raznih proizvoda s plaćanjem na odloženo, očigledno, sve su učestalije, pa su „usavršili“ i načine da natjeraju svoje zaboravne mušterije da vrate dug. Tako se na njihovim Facebook

profilima sve češće mogu vidjeti spiskovi onih koji su kupovali „na riječ“, a zakasnili s plaćanjem.

Izvravanje javno sramoti, kažu prevareni prodavci, najefikasniji je način da što prije dođu do svog novca.

„Prodajem garderobu i dajem na rate. Pustim one koji kupuju da odrede koliki je iznos rate. To je funkcionisalo do nedavno. Od prije

pola godine imam mušterije koji su me zaboravili čim su odnijeli robu. Ja drugog načina nijesam imao nego da ih spomenem na svom FB profilu. Urodilo je polodom, pa sam za manje od sedam dana naplatio sav dug. Ne vidim šta je tu problematično“ – ispričao je jedan od domišljatih prodavaca.

Nije želio da komentariše činjenicu da je problematičan i način na koji prodaje, bez kase i računa, izbjegavajući obaveze prema državi. Garderoba koju nudi smještena je u jednom od pomoćnih objekata u dvorištu porodične kuće nadomak Bijelog Polja. Kaže da mu kupci dolaze po preporuci, hvali se svojom profesionalnošću, ali i poručuje da će imena svih

Objavlivanje imena dužnika na FB često je praćeno i dodatnim dokazima. Tako se objelodanjuje i komunikacija s njima s vajbera ili čata, iz koje se vidi da dogovor o kupoprodaji postoji i o kojoj se cijeni, odnosno roku plaćanja radi

koji „pokušaju da izbjegnu svoje obaveze osvanuti na FB“.

Slično je nedavno učinila i mlada Beranka, koja se bavi prodajom kozmetike jednog od poznatijih brendova. Ona kaže da je njen posao legalan, firma je registrovana u Crnoj Gori a prodaja je kataloška.

„Nema laži i prevare. Posao je legalan. Artikle nabavljam iz magazina koji, takođe, legalno postoji u Podgorici. Sve obaveze prema državi moja firma izmiruje. Prije naručivanja kupci znaju cijenu, dobiju objašnjenja, često i poklone. Ja, međutim, robu plaćam unaprijed, pa ne mogu dozvoliti da me vuku za nos. Ko ne dođe na vrijeme za ono što je naručio, slobodno može računati da ću ga 'prozvati' na FB“

Problemi za one čije se ime nađe na spiskovima su mnogostruki. Pored „sramote“ koju je istrpjela pred svim svojim FB prijateljima, priča Kolašinka Zorica, morala je i porodici da objasni kako je sebe dovela u situaciju da se nađe na virtuelnom zidu srama

- kaže Milena iz Berana.

Spisak neodgovornih ona skraćuje tek pošto neko preuzme i plati kozmetiku koju je naručio. Milena smatra da nema ničeg lošeg u njenom načinu „tjeranja ljudi na odgovornost“.

Objavlivanje imena dužnika na FB često je praćeno i dodatnim dokazima. Tako se objelodanjuje i komunikacija s njima s vajbera ili čata iz koje se vidi da dogovor o kupoprodaji postoji i o kojoj je cijeni, odnosno roku plaćanja riječ.

Problemi za one čije se ime nađe na spiskovima su mnogostruki. Pored „sramote“ koju je istrpjela pred svim svojim FB prijateljima, priča Kolašinka Zorica, morala je i porodici da objasni kako je sebe dovela u situaciju da se nađe na virtuelnom zidu srama.

„Naručila sam dva džempera na FB stranici preko koje se obavlja prodaja polovne garderobe. To je trebalo da preuzmem preko kurirske službe, međutim, iskrasnio mi je hitan put u Srbiju. Telefon mi je bio isključen nekoliko dana, a iskreno, zaboravila sam da sam išta i naručila. Sjetila sam se tek kad me muž uspaničeno pozvao i kazao da je objavljeno moje ime i prepiska s administratorima te stranice. Bilo je to jako neprijatno iskustvo i bespotrebna blamaža“, - kaže ona.

Zorica se obraćala i advokatu, koji joj je objasnio da nema osnova za tužbu. Naime, u objavi na FB, kako je kazao, nije bilo ništa nezakonito.

Vlasnica jedne kolašinske piljare, u kojoj se većina prometa obavlja na veresiju, priča kako je više puta telefonom prijetila mušterijama da će, ukoliko ne podmire dug već narednog dana, na FB objaviti njihova imena. Gotovo uvijek, kaže, to je urodilo plodom.

„Čula sam da je imena dužnika objavio i jedan zlatar iz Bijelog Polja i da je nastao haos poslije toga, jer neki muževi nijesu znali koliko su im žene potrošile na nakit. Kod mene se na veresiju kupuje voće i povrće, jer, nažalost, takvo je vrijeme došlo, pa ni za to mnogi nemaju

para. Pošto je to hrana a žao mi je ljudi, samo sam prijetila, nikad ne bih koristila FB u te svrhe“ - kaže sagovornica *Monitora*.

Oni koji koriste virtuelni prostor da prozovu dužnike, smatraju da je to „časniji način od onog na koji dug utjeruju velike prodavnice, koje dozvoljavaju kupovinu na rate“. Navode kako u takvim slučajevima izvršitelji uzimaju i višestruko veće iznose od onih koji se duguju.

Veresija je na sjeveru države uobičajen način poslovanja manjih prodavnica, čak i frizerskih i kozmetičkih salona, te zanatskih radionica. Iako na taj način u trgovinama potroše mnogo više novaca nego što bi u velikim marketima sa znatno nižim cijenama i čestim „akcijama“, mnogi tvrde da im je veresija jedini način da prehrane porodice. S druge strane, pritisnuti oštrom konkurencijom, vlasnici malih prodavnica tvrde da nemaju drugog načina da zadrže mušterije jer cijenama i raznovrsnošću artikala ne mogu da se upuste u trku s velikim trgovinama. Zbog toga su, kažu, prinuđeni na „upisivanje u sveske“ velikog broja svojih sugrađana. U nekim radnjama čak 80 odsto dnevnog pazara novac je koji će u kasu stići tek za mjesec ili dva.

Za one koji zaborave na dug, sud ne može biti prijatna, jer su prodavci svjesni da su i sami prešli zakon poslujući na taj način. Opomene i presretanje po ulicama ne daju očekivane rezultate, pa društvene mreže, odnosno javno „udaranje na obraz“ postaje najpogodniji način povjerilačko-dužničke komunikacije.

Psihologija malih sredina u kojima je vrlo bitno „šta će narod reći“, garancija je da će se ažurnije poraditi na vraćanju duga. Objave, koje sadrže spiskove dužnika, nemaju mnogo „lajkova“, ali je sigurno da su mnogo puta pažljivo pročitane. Znamo mi nas.

Dragana ŠĆEPANOVIĆ

**ŽELJKO LONČOVIĆ, NAČELNIK
GORSKE SLUŽBE SPASAVANJA CRNE GORE**

Spašeni život je naša najveća nagrada

Gorska služba spasavanja Crne Gore je humanitarna i neprofitabilna organizacija čiji je osnovni cilj pomoć i spasavanje ljudi. Pripadnici Gorske službe spasavanja prošle nedjelje spasili su dvoje planinara koji su se bili izgubili na Durmitoru. To je bio i jedan od povoda za razgovor sa načelnikom Gorske službe spasavanja Crne Gore Željkom Lončovićem.

MONITOR: *Koliko ste ove godine spasili ugroženih osoba?*

LONČOVIĆ: U ovoj godini izvedeno je preko dvadeset akcija spasavanja. Na Durmitoru, kanjonu Nevidio, na Vrmcu i Prokletijama. U tim klasično spasilačkim akcijama spaseno je 37 ljudi. Na Durmitoru je izvedeno petnaest akcija spasavanja.

MONITOR: *Zbog čega i gdje najčešće intervenišete?*

LONČOVIĆ: Služba spasavanja Crne Gore je obučena za spasavanje

U ovoj godini izvedeno je preko dvadeset akcija spasavanja. U njima je spaseno trideset sedam ljudi. Na Durmitoru je izvedeno čak petnaest akcija spasavanja

ljudi na planinama, u kanjonima, jamama i drugim teško pristupačnim mjestima. Spasavamo na cijelom području Crne Gore. U našim akcijama najčešće spasavamo ugrožene planinare koji se nađu u stijenama i one koji se izgube u planini, zatim ljude koji iz raznih razloga upadnu u jame. Spasavamo i u zimskim uslovima, znači one koji se nađu u predjelima zavijanim snijegom.

MONITOR: *Planina nije za svakoga, kažu gorski spasioci. Šta se pod tim podrazumijeva?*

LONČOVIĆ: Najčešće, kako rekoh, intervenišemo u planinama. Ljudi idu u planine često nepripremljeni fizički, tehnički,

Od jednog planinara do obučenog spasioca prođe sedam do osam godina intenzivne obuke. Nakon takve obuke spasilac je obučen da spasava ljude u svim uslovima i na svim nepristupačnim mjestima

propisno neopremljeni. Samim tim nijesu napravili procjenu planinarske ture na koju idu u odnosu na svoje psiho-fizičke sposobnosti i tehničke mogućnosti prije nego su se uputili u planinu. Zbog toga najčešće može doći i do nesreće. A nesreće u planini dešavaju se iz više razloga. Mnogi, kao što rekoh, u planine idu nepripremljeni, a planina ima svoje zakone koje moramo poštovati i opasnosti koje moramo kontrolisati. Sve dok ih kontrolišemo nijesmo u

opasnosti. Kada to ne znamo ili ne prepoznamo tada najčešće upadamo nevolje. Druga stvar je neozbiljnost onih koji idu u planine. Markiranim stazama, dakle stazama koje su u planini propisno obilježene, neki neće da idu nego biraju neke svoje trase i onda se zagube i traže pomoć. Oni koji to ne poštuju to rade iz neozbiljnosti, a ovi koji to ne znaju to rade iz neznanja.

MONITOR: *Poznato je da mnogi u planinarske avanture idu*

bez dovoljno iskustva, potrebne opreme, mape i vodiča, što dovodi i do rizičnih situacija. Kako bi se to moglo izbjeći?

LONCOVIĆ: Za sigurno kretanje planinom postoje planinarske škole koje obučavaju polaznike za sve opasnosti koje ih vrebaju, tako da školovan planinar može ići samostalno u planinu. Međutim, ukoliko neko ne posjeduje takva znanja mi preporučujemo da angažuje vodiča. Kada bi se to praktikovalo tada bi sigurno broj nesreća u planinama bio manji.

MONITOR: *Koliko imate članova i kojih su profesija?*

LONCOVIĆ: Imamo šezdeset pet operativnih članova. U Gorskoj službi rade ljudi raznih profesija. Imamo ljekara, inženjera, profesora, studenata... I svi oni prolaze obuku koja je vrlo zahtjevana i duga da bi neko postao gorski spasilac.

MONITOR: *Kako se postaje gorski spasilac?*

LONCOVIĆ: Put do gorskog spasioca je veoma dug. Od jednog planinara do obučenog spasioca prođe sedam do osam godina intenzivne obuke. Nakon takve obuke spasilac je obučen da spasava ljude u svim uslovima i na svim nepristupačnim mjestima. Da bi neko postao gorski spasilac mora proći kroz standardizovani proces obuke i nakon toga polagati ispit za zvanje gorskog spasioca. Na kraju, kada dobije to zvanje, svake

Najčešće interвениšemo u planinama. Ljudi idu u planine često nepripremljeni i propisno neopremljeni. Samim tim nijesu napravili procjenu ture kojom idu u odnosu na svoje psiho-fizičke sposobnosti i tehničke mogućnosti prije nego su se uputili u planinu. Zbog toga najčešće može doći i do nesreće

godine mora odraditi propisani broj akcija da bi ovjerio zvanje gorskog spasioca za narednu godinu.

MONITOR: *Da li je javnosti poznato da je gorskim spasiocima jedina „plata“ spaseni ljudski život, odnosno da radite volonterski?*

LONCOVIĆ: Gorska služba spasavanja osnovana je 1963. godine u Nikšiću i tokom cijelog tog perioda do danas radi na principu volonterizma. Mi naše usluge ne naplaćujemo. Naša najveća nagrada je kada nekome spasimo život. Što se tiče posla koji mi obavljamo on je visokoprofesionalan. Naša služba se uvijek odazvala na pozive bilo građana bilo zvaničnih organa i uspješno intervenisala. Pri tom treba naglasiti da mi uspješno i redovno sarađujemo sa Ministarstvom unutrašnjih poslova Crne Gore i njegovom helikopterskom jedinicom. Gorska služba spasavanja nastala je po uzoru na službe spasavanja u drugim državama, prvenstveno radi spasavanja planinara. Međutim, zbog raznih specifičnosti Crne Gore Gorska služba spasavanja nije se mogla ograničiti samo na spasavanje planinara nego spasava ljude u svim drugim slučajevima kada su u opasnosti. Na primjer, to se odnosi na saobraćajne nesreće, padove u jame, masovne nesreće, snijegom zavijane ljude...

MONITOR: *Imate li adekvatnu opremu i ostale uslove za spasavanje?*

U Gorskoj službi rade ljudi raznih profesija. Imamo ljekara, inženjera, profesora, studenata... I svi oni prolaze obuku koja je vrlo zahtjevana i duga da bi neko postao gorski spasilac

LONCOVIĆ: Posjedujemo kvalitetnu opremu za spasavanje, koja je propisana međunarodnim standardima. Mi smo članica Međunarodne organizacije za

spasavanje, koja propisuje standarde i za opremu. Mi se toga pridržavamo i to su vrlo visoki standardi.

MONITOR: *Sjedište Gorske službe spasavanja je u Nikšiću. Gdje imate obavještajne tačke i planirate li osnivanje još koje?*

LONCOVIĆ: Da, sjedište Gorske službe spasavanja je u Nikšiću. Imamo obavještajne tačke na Žabljaku, u Kolašinu i u Herceg Novom. U planu je da osnujemo i obavještajnu tačku u dijelu Plava, koja bi bila vezana za Prokletije. Naravno, za to predstoji proces obučavanja i opremanja.

Veseljko KOPRIVICA

IZBORI U BOSNI I HERCEGOVINI

Na pomolu teški dani

• TRIO ZA PESIMIZAM: Šefik Džaferović, Željko Komšić i Milorad Dodik

S prošlonedjeljnih opštih izbora u Bosni i Hercegovini u međunarodnoj zajednici navode prvo dobre vijesti - izlaznost je bila veća nego što se očekivalo. U Predsjedništvo BiH „iz reda hrvatskog naroda” izabran je **Željko Komšić**, antinacionalista iz Demokratskog fronta koji se zalaže za zajedničku, multietničku BiH. Loše je što stari problemi nacionalizma i dalje ostaju, pa za rješenje situacije pogled ponovo mora biti usmjeren na spoljne sile.

Od 3,4 miliona birača u nedjelju je na glasanje izašlo 54 odsto. Time je izlaznost na predsjedničke i parlamentarne izbore 2018. bila samo desetinu manja od one prije četiri godine.

Strani analitičari ukazuju da je dobro što su birači odlučili da u tročlanom Predsjedništvu u naredne četiri godine ne budu zajedno dvojica najjačih igrača Hrvata i Srba u BiH

Izbori u nedelju još jednom su pokazali da etnička demokratija, utemeljena Dejtonskim sporazumom, cementira vladavinu nacionalnih partija, i nacionalističkih politika

Dragan Čović i Milorad Dodik. Čović je prethodne četiri godine bio član Predsjedništva, Dodik je to prvi put postao u nedelju. Dvojica nacionalista očijukaju s odvajanjem teritorija koje kontrolišu. Oni bi etnički podijeljenu BiH iznutra mogli potpuno da unište, dominantne su ocjene u zapadnim medijima.

U trci za bošnjačkog člana Predsjedništva, najviše glasova

dobio je kandidat najuticajnije bošnjačke političke partije – Stranke demokratske akcije (SDA), **Šefik Džaferović** – 37,97 odsto. Džaferović je izjavio da će nastaviti putem kojim ide stranka s **Bakrom Izetbegovićem** na čelu. „Biću zadovoljan ako budem kao on“, rekao je Džaferović.

Dodik, predsjednik Stranke nezavisnih socijaldemokrata (SNSD) u strukturama vlasti je još od poznih devedesetih. SNSD već 12 godina u kontinuitetu vlada u Republici Srpskoj.

„Sukob“ predstavnika međunarodne zajednice s Dodikom, je izazvao kontraefekat. U atmosferi gdje većina srpskog političkog korpusa nema blagonaklon odnos prema Sjedinjenim Američkim Državama, sankcije zvaničnog Vašingtona koje su 2016. stavile Dodika na „crnu listu“ zbog opstrukcije Dejtonskog sporazuma bile su kamen spoticanja njegovim protivnicima u predizbornoj

kampanji.

„Stanovništvo ovog prostora izuzetno njeguje kult vođe, onih koji umiju da zagalame, koji lupaju šakom. S njima se veoma lako identifikuju“, ocijenila je analitičarka **Tanja Topić**. „Tako je stvoren ideal svemogućeg čovjeka koji može sve. To istovremeno među opozicijom, stvara strah – strah od čovjeka koji će svu svoju energiju usmjeriti u politički život”.

Drhtanje se vjerovatno nastavlja, s obzirom na Dodikov ulazak u Predsjedništvo BiH. Već je najavio da će glavna deviza biti: RS iznad svega. I da ga mnogo ne zanima saradnja s druga dva člana.

Profesor na Filozofskom fakultetu u Banjaluci **Miodrag Živanović**, vidi novu krizu u BiH: po njemu, Dodik, Džaferović i Komšić najvjerovatnije neće ni držati sjednice. Dodik je uoči izbora govorio da neće ići u Sarajevo, gdje je sjedište Predsjedništva BiH, već da će se u sjednice uključiti skajpom. Sada tvrdi da u zgradu Predsjedništva BiH neće ući ako na njoj ne budu okačene srpske zastave.

„BiH čekaju teški dani, jer nema šefa države u ovom odnosu snaga. Najlošija posljedica ovih izbora je isisavanje moći iz parlamenta, koji ima sve manju ulogu“, ocjenjuje Živanović, navodeći da je opozicija u RS amaterska organizacija, koja nije umjela da okrene igru u svoju korist. Pri tom su im išla na ruku nerazjašnjena ubistva i revolta građana, kao i problemi u svakoj opštini u RS.

Aleksandra Štiglmajer iz Evropske inicijative za stabilnost

Neki analitičari ukazuju da je, bez obzira na sve, dobro što su birači odlučili da u tročlanom Predsjedništvu u naredne četiri godine ne budu zajedno **Milorad Dodik i Dragan Čović**

• OČEKUJE OD BIH POLITIČARA DA ŠTO PRIJE FORMIRAJU VLAST I ZAJEDNIČKI RADE U INTERESU ZEMLJE I GRAĐANA: **Federika Moggerini**, šefica EU diplomatije

Nastavak podjela

Pozivajući se na posmatračku misiju OEBS-a u Briselu kažu da su izbori u BiH bili „istinski takmičarski“, ali i da ih je karakterisao nastavak podjela po etničkim linijama.

„Očekujemo od svih političkih lidera da se angažuju na formiranju vlasti na svim nivoima tako što će konstruktivno raditi zajedno u interesu zemlje i građana“, poručili su šefica EU diplomatije **Federika Moggerini** i komesar za proširenje **Johanes Han**. Oni su u ime EU pozvali sve lidere u BiH da preuzmu odgovornost i da brzo formiraju Dom naroda Federacije BiH u skladu s presudama Ustavnog suda BiH.

U saopštenju američkog *Stejt departmenta* navedeno je da SAD „ostaju posvećene cilju stabilne i prosperitetne Bosne i Hercegovine“. **Hiter Nuert**, portparolka državnog sekretara **Majka Pompea** saopštila je da SAD dijele zabrinutost posmatračke misije OEBS-a i lokalnih nevladinih organizacija.

Posmatrači misije OEBS-a zaključili su da su opšti izbori u BiH održani uz kršenje Evropske konvencije o ljudskim pravima i na bazi etničke diskriminacije, da ih je karakterisao nastavak segmentacije po etničkoj liniji, te da su se kandidati fokusirali na lične napade i širenje straha.

(ESI) ne očekuje da će Dodik promijeniti retoriku, ali pitanje je šta on stvarno želi da uradi. „On je često imao nečuvane izjave, ali kada je došlo do primjene izgovorenog bio je razumniji. Nadam se da će sada biti još veća razlika između retorike i prakse. U interesu Srbije je da BiH uđe u EU i da svi dijele zajednički krov. Nadam se da će predsjednik **Alaksandar Vučić** imati dobar uticaj na gospodina Dodika“, kazala je Štiglmajer koja je godinama živjela u Sarajevu.

Njemački analitičar **Bodo Veber** ne sumnja da Dodik namjerava da uradi ono što najavljuje. „On već deset godina, zapravo 12-13 godina, radi na podrivanju ustavnog poretka

BiH. No, pitanje je koliko on to može uraditi iz pozicije Predsjedništva BiH, odnosno jednog člana, jer tu ima ograničene ingerencije. Možda je bio plan da on uđe u Predsjedništvo sa svojim partnerom **Draganom Čovićem**”.

Florian Biber, profesor Univerziteta u Gracu, smatra da Dodik na novoj funkciji jedino može da pravi neke opstrukcije funkcionisanja zajedničkih institucija. „To bi on naravno kao član Predsjedništva mogao da uradi, ali njemu će trebati podrška RS kao entiteta i poslanika iz RS. Nije dovoljno jasno da li će opozicija u RS podržati Dodika. Sumnjam u to, iskreno rečeno“, naveo je Biber.

Postavlja se i pitanje kako će se Dodik predstaviti na međunarodnom planu. Budućem članu Predsjedništva BiH zabranjen je ulaz u SAD, a samim tim i u Ujedinjene nacije. On nije priman ni u prijestonicama Evropske unije dugi niz godina. Treba vidjeti kako će se EU odnositi prema Dodiku. Što se tiče SAD-a, tu neće biti promjene.

Biber smatra da Dodik neće biti poželjan gost u evropskim prijestonicama kao član Predsjedništva BiH. No, za stavljanje na „crnu listu” ili uvođenje sankcija u slučaju opstrukcije rada BiH u institucijama Unije nema jedinstva i političke volje, ocijenio je ovaj stručnjak za Balkan. Biber ne očekuje da rezultati izbora nagnaju EU i SAD da pojačaju angažman u BiH kako bi potakli promjene, već da će biti fokusirani na sprječavanje kriza.

Biber smatra da nije jasno da li Dodik može da dominira RS kao do sada, pogotovo kada njegov kandidat za predsjednika entiteta nije ubjedljivo pobijedio. „Njegov govor o secesiji, o otcjepljenju RS, o nacionalnim pitanjima, već 12 godina skriva svakodnevnu korupciju u Republici Srpskoj, i pitanje je da li će moći da nastavi i u budućnosti s tim svojim porukama“.

Dodik za priznanje Krima u sastavu Rusije

Ambasada Ukrajine u BiH je nazvala neprijateljskim izjave predsjednika SNSD i novoizabranog člana Predsjedništva BiH Milorada Dodika, uz ocjenu da mogu zadati štetu odnosima između dvije prijateljske države, kao i autoritetu BiH u okviru međunarodne zajednice.

Dodik je ranije najavio je da će poslije stupanja na dužnost srpskog člana Predsjedništva BiH tražiti priznavanje Krima kao sastavnog dijela Rusije. „Naravno da ću pokrenuti tu inicijativu i namjeravam da Krim (bude priznat) na nivou BiH”, rekao je Dodik u intervjuu ruskom dnevniku *Izvestija*, dodajući da se pripajanje Krima Rusiji dogodilo poslije „legitimnog referenduma”. Kazao je i da je lično zainteresovan za posjetu Krimu i da će to učiniti čim se za to ukaže prilika.

Biber podsjeća da je već 2014. SNSD dosta izgubio i jedva uspio da dominira u RS. „To smo, takođe, vidjeli kroz društvene pokrete u Banjaluci i proteste da postoji veliki stepen nezadovoljstva prema SNSD, pogotovo taj osećaj da ima zloupotreba državnih institucije, da postoji dominacija stranke kroz institucije i veliki stepen korupcije.”

Biber smatra da nije realno očekivati da će visoki predstavnik smijeniti Dodika. „Ipak je ta funkcija prilično slaba, ali to naravno zavisi od Dodikovog ponašanja”.

Rezultati izbora u BiH izazvali su ogromno nezadovoljstvo u Hrvatskoj demokratskoj zajednici, najuticajnijoj stranci Hrvata u BiH.

Predsjednik stranke i dosadašnji član Predsjedništva BiH

Dragan Čović žali zbog „bošnjačkog opredjeljenja” na izborima. „Ne mogu Bošnjaci Hrvatima da biraju legitimne predstavnike, to je put nazadovanja, to nije evropski put. To je poruka i predstavnicima međunarodnih institucija. Trudili smo se da izmijenimo izborni zakon. Sada se vidi da je prevaga u rukama najmnogobrojnijeg naroda.

Vjerujem da će među Bošnjacima biti razumijevanja, jer to nije dobro za bošnjački narod i BiH, i to može da izazove neviđenu krizu“, poručio je Čović.

Slično je razmišljanje državnog vrha Hrvatske. „Žao mi je što se ponovio scenario koji smo već vidjeli. Ponovo smo, zahvaljujući pravnom okviru, u situaciji da pripadnici jednog konstitutivnog naroda na teritoriji Federacije biraju predstavnika drugom, odnosno hrvatskom narodu“, bio je komentar premijera **Andreja Plenkovića** na izbor Komšića u Predsjedništvo BiH.

Politički analitičar iz Zagreba **Davor Đenero** je za DW naveo kako se „od Zagreba očekuje da obuzdava politiku Hrvata u BiH, prije svega onog kruga oko Čovića. Nakon ovog ponovljenog ekscesa i kršenja osnovnih načela funkcionisanja konsocijacijske zajednice, biće teško obuzdati zahtjeve za trećim entitetom. Teško će se uticati na Hrvate u BiH da učestvuju u konstituisanju drugih organa vlasti kad ne mogu da učestvuju u konstituisanju Predsjedništva“, smatra Đenero.

Izbori u nedelju još jednom su pokazali da etnička demokratija, utemeljena u Dejtonskom sporazumu cementira vladavinu nacionalnih partija i nacionalističkih ideja. To je bila cijena plaćena za okončanje rata koji je trajao tri i po godine i koji je preko 100.000 ljudi koštao života.

● **DODIK NAMJERAVA DA PODRIVA USTAVNI POREDAK BIH, ALI BEZ DRAGANA ČOVIĆA U PREDSJEDNIŠTVU POŠAO MU JE OTEŽAN: Bodo Veber, njemački analitičar**

Milan BOŠKOVIĆ

OSAMLJENI VITEZ

Uzeo sam Osamljenog Viteza. Smjestio sam ga kod prijatelja. Pokazalo se da jede samo u one dane kada bih svratio da ga vidim.

Većinu vremena provodio je stojeći okrenut prema dalekim planinama Stogova i Koraba. Jednog dana, nisam ga zatekao u dvorištu prijatelja. Preskočio je visoki zid i otišao prethodne noći. Siguran sam da je Osamljeni Vitez našao put do svojih dalekih planina u koje je uvijek bio zagledan

Za mene je taj šarplaninac do danas ostao "Osamljeni Vitez". Ime mu niko od nas nikada nije doznao; uhvaćen je potpuno sam; po svom karakteru i postupcima, bio je pravi pravcati vitez.

Tog dana, iz Debra mi se javio moj prijatelj Uni. Njegovo veliko stado ovaca još je bilo u planini, na Stogovu, ali mi je on poručio da me čeka u Debru i da dođem odmah, što prije. Čekao me pred svojom kućom, na periferiji Debra, iza koje su bile štale; tu je zimovalo njegovo stado. U štali, vezan lancem, stajao je šarplaninac.

- Dostojanstven momak! - ote mi se, čim sam ga spazio. Srednjaeg rasta, vrlo skladno građen, surog gustog krzna, savršeno se uklapao u idealni standard izvornog šarplaninca. Ali njegova glava ga je izdvajala! Snažna, široka lobanja, jaka njuška, sve je bilo savršeno - ali njegove kose vučje oči, gledale su tako samouvjereno, i koliko god to izgledalo pretjerano reći - samosvjesno! - da ste odmah morali shvatiti: pred vama stoji rođeni plemić, ličnost, biće koje vas

procjenjuje kao neko ko vam je ravan. Nije pokazivao ni agresivnost, ni submisivnost, nije se ulagivao mašući repom; gledao je pravo u mene, dovoljno pristojno da pokaže kako me je primijetio, očekujući, kao što je red, da mu se ja prvi predstavim!

Uni ga je, sa ovčarima pratio desetak dana. Poznavali su sve pse u planini, ali ovoga nikada ranije nisu vidjeli. Pojavljivao se sam i odlazio sam. Unijevo stado od 800 ovaca, čuvalo je 14 šarplaninaca, budnih čuvara, čuvenih po snazi, borbenosti, neustrašivosti. Kada su ga prvi put ugledali, u blizini stada, opkolili su ga četiri snažna bijela šarplaninca. Ono što su ovčari vidjeli, zaprepastilo ih je. Osamljeni Vitez nije ni pokušao bježati. Sačekao ih je visoko dignutog repa, u borbenom stavu. Šta su pričali, šta im je on rekao, ostaće nama ljudim nepoznato. U svakom slučaju, kad god se poslije toga pojavljivao, Unijevi psi su ga ostavljali na miru, ukazujući mu svojim ponašanjem, čak i određeno poštovanje.

Uhvatili su ga pri parenju sa njihovom

Odvezao sam Osamljenog Viteza. On je mirnim ali odlučnim korakom ušao u „Bistrin“ boks. Zaprepašćena tom drskošću „Bistra“ ga je dočekala bijesno režeći. S uvažavanjem ali bez imalo straha, prošao je pored nje i mirno legao u suprotni ugao boksa. Poslije desetak minuta, kada je ustala da pije Vitez joj je prišao. Zakleli biste se da joj je pričao o dalekim planinama, gledajući u pravcu Stogova i Koraba. Kao opčinjena slušala je. 63 dana kasnije, „Bistra“ je oštenila sedmoro zdravih štenadi

Već sam imao jasnu predstavu o karakteru tog šarplaninca – Osamljenog Viteza. Znao sam da je u duši pravi kavalir, istinski džentlemen i da bi svaki pokušaj parenja šarplaninke „Bistre“, protiv njene volje, za njega bilo ispod časti! Nasmijali su se mojim besmislicama i držeći čvrsto „Bistru“, priveli joj Osamljenog Viteza. Shvativši šta od njega očekuju, pogledao ih je s takvim prezirom, čak s gađenjem, otrgao se iz ruku i pošao prema meni

najljepšom šarplaninkom. Tako su doznali i razlog njegovog pojavljivanja.

- Ne znam ni čiji je, ni odakle je. Držao sam ga na bačilu cijelu nedelju, ali on je samo gledao u daljinu; vodu je pio a jedva da je sve to vrijeme nešto pojeo. Izgubio je pet kila najmanje! Vjerovatno će uginuti ako ga ne pustim, a ne pušta mi se ovako lijep pas. Možda mu ti možeš naći neko mjesto!?

I tako sam uzeo Osamljenog Viteza. Smjestio sam ga kod jednog prijatelja. Pokazalo se da jede samo u one dane kada bih ja svratio da ga vidim. Većinu vremena provodio je stojeći okrenut prema dalekim planinama Stogova i Koraba.

Ja sam ga svaki dan izvodio u kraće šetnje, kad god bih uhvatio malo više slobodnog vremena.

Jednog dana, javio nam se jedan prijatelj, odgajivač šarplaninaca. Imao je ženku šarplaninku „Bistru“, izuzetno lijepu i krupnu, pobjednicu na nekoliko izložbi. Žarko je želio da od nje dobije što više štenadi, ali je „Bistra“ odbijala sve mužjake koje su joj dovodili.

- Možda joj je ovo poslednja šansa da se spari. Ako se ne pare, ženke često postanu štirke (sterilne). Šta da radim, pojma nemam! Imate li kakvo rješenje!?

Predložio sam da pokušamo sa Osamljenim Vitezom. Čim ga je ugledao, oduševio se: - Ovo bi bio bingo! Uh, kakvu štenad bi mogao dobiti ovaj Murdžo sa

mojom „Bistrom“.

Već sam imao jasnu predstavu o karakteru Osamljenog Viteza. Znao sam da je u duši pravi kavalir, istinski džentlemen i da bi svaki pokušaj parenja „Bistre“ protiv njene volje, za njega bilo jednostavno ispod časti! Nisu me odmah poslušali; nasmijali su se mojim besmislicama i držeći čvrsto „Bistru“, priveli joj Osamljenog Viteza. Znam da vam je teško povjerovati, ali shvativši šta od njega očekuju, pogledao ih je s takvim prezirom, čak s gađenjem, otrgao se iz ruku i pošao prema meni.

Sada su me poslušali. Smjestio sam „Bistru“ u njenom boks, ostavivši vrata otvorena. Odvezao sam Osamljenog Viteza s lanca i pustio ga. On je mirnim ali odlučnim korakom ušao u boks. Zaprepašćena tom drskošću „Bistra“ ga je dočekala bijesno režeći. S punim uvažavanjem ali bez imalo straha, on je prošao pored nje i mirno legao u suprotni ugao boksa. Poslije desetak minuta, kada je „Bistra“ ustala da pije vode, Vitez joj je prišao. Zakleli biste se da joj je nešto pričao o dalekim planinama, gledajući u pravcu Stogova i Koraba. Kao opčinjena slušala je njegove priče. 63 dana kasnije, „Bistra“ je oštenila sedmoro zdravih štenadi.

Pri jednoj šetnji, grupa odgajivača sačekali su nas i iznenada pustili na Osamljenog Viteza šampiona pitbula. – Da malo potrenira, ima sutra meč sa prvakom Bugarske! Ne boj se, prekinućemo kad počne da ga davi!

A kažu da pravi pitbuli kad jednom zagrizu, dobijaju grč u vilicama i ne mogu više otvoriti usta, nego to moraju činiti vlasnici specijalnim duguljastim lopaticama od tvrdog drveta, i da ne puštaju ni glasa ni od najjačeg ugriza! Kako je samo ovaj šampion izbezumljeno vriskao dok ga je Osamljeni Vitez brzinom i vještinom zahvata kakve nikada niko nije vidio u borbama pasa, bacao ga u vis, kotrljao nizbrdicom, hvatao naizmjenično za prednju i zadnju nogu, da bi na kraju zastao iznad njega, unijeo mu se u njušku (da ne kažem: „u lice!“), a iskre mu sijevale iz očiju. Dok smo polako odlazili, pitbul je još ležao drhteći od užasa koji ga je snašao i zaprepašćen od milosti kakvu nikada više neće upoznati. Odgajivači pitubla ostali su otvorenih usta, zaprepašćeni, ne vjerujući u ono u šta ni ja nisam mogao povjerovati.

Jednog dana, nisam ga zatekao u dvorištu kod mog prijatelja. Preskočio je visoki zid i otišao prethodne noći. Siguran sam da je Osamljeni Vitez našao put do svojih dalekih planina u koje je uvijek bio zagledan.

Piše: Ferid MUHIĆ

SERGEJ TRIFUNOVIĆ, GLUMAC

Ovo je tabloidna država

Uopšte nije važno da umetnici budu društveno angažovani. Društveno angažovani trebamo da budemo svi mi koji smo članovi društva. Dakle, svi mi građani, svako na svoj način. A mi koji smo malo vidljiviji i koji imamo mogućnost da pokrenemo neke stvari, treba da budemo još odgovorniji

Glumac Sergej Trifunović ponovo je na udaru tabloida, koji ovog puta na svojim stranicama protiv njega pišu krivične prijave za zloupotrebu novca uplaćenog u humanitarne svrhe. Osnivač i aktivista Fondacije *Podrži život*, koji skoro pet godina uz svoje saradnike prikuplja donacije za oboljelu djecu, za *Monitor* govori o politički instruisanoj medijskoj hajci, tabloidima i važnosti humanitarnog angažmana.

MONITOR: *U toku je još jedna medijska hajka na Vas, ovog puta zbog humanitarne fondacije „Podrži život“.* Šta je, u stvari, povod ?

TRIFUNOVIĆ: Ima tu više stvari.

Čovjek koji živi u društvu treba da se izjašnjava o društvu u kojem živi. Moje izjave nisu političke, one su socijalne

Jedno je da su tabloidne novine, koje su glasilo službe i zidne novine vlasti, tu samo da bace hajku kada se u državi dešava nešto sa čega treba da se skrene pažnja. Recimo, u ovom slučaju to je bila Vučićeva priča, odnosno neuspešna poseta

Putinu, te gomila drugih gluposti kojima se ove vlasti bave. Na kraju krajeva, i njihova nesposobnost da sami nešto urade za bolesnu decu. Pa je onda bolje, pošto oni već sami nisu sposobni, okriviti nekoga ko je sposoban za to, a nije deo njihove klike.

MONITOR: *Da li je medijski linč uspio da diskredituje Vaš humanitarni rad?*

TRIFUNOVIĆ: Ovo je prilično pojačalo naš humanitarni rad, jer mi nikad više uplata nismo imali nego otkad je počela ta hajka. To je jednostavno, zato što narod ume da prepozna istinu i jasno im je o čemu se tu radi. Narod to vrlo dobro razume, zna vrlo dobro o čemu se radi i zato sve više ima uplata koje stižu u naš humanitarni fond, koji je spasio šest života i opslužio 143 dece, ne 80 kako sam rekao, od proteza pa do komplikovanih operacija tumora na mozgu i slično. Dakle, taj fond je očigledno nešto uradio.

MONITOR: *Da li su, nakon prozivki ministra zdravlja Zlatibora Lončara i tabloida, nadležne službe dolazile da preispitaju rad Fondacije?*

TRIFUNOVIĆ: Nadležne službe su, nakon vrlo neozbiljnog obraćanja ministra u parlamentu, gde ministar jedne države svoju optužbu temelji na pisanjima iz tabloida, bile u tom investicionom fondu. Mi čekamo nadležne službe, zovemo ih da dođu kod nas, pošto niko nije došao za četiri i po godine. Mi ih i dalje čekamo.

MONITOR: *S obzirom na to da niko, za četiri i po godine koliko Fond postoji, nije kontrolisao njegov rad, odakle im podaci na osnovu kojih Vas optužuju?*

TRIFUNOVIĆ: Oni ne mogu da otkriju ništa, jer ništa ne postoji. Očigledno da su vrlo dobro znali da nemaju šta da nađu. Neće naći ništa ni sada. Nema podataka. Ovo je tabloidna država. Medijska hajka počinje u tabloidu. U tabloidu je podnesena krivična prijava, ministar se poziva na pisanje iz tabloida. Tabloid je ovde i Ustavni sud i Krivični sud i Vrhovni sud.

Kad shvatimo kolika je naša snaga, onda ćemo biti u stanju da nešto promijenimo. Onda će nam svima biti bolje. A da bi nama bilo bolje, moramo se truditi da svima bude bolje

MONITOR: *Predsjednik Srbije Aleksandar Vučić kazao je da „nema vremena da se bavi pitanjem rada ove Fondacije“. Kako Vi to komentarišete?*

TRIFUNOVIĆ: Kapiiram da pere ruke. Pustio je nahuškane kerove i kerovi rade posao.

MONITOR: *Vi ste poznati kao neko ko je društveno aktivan. Zbog čega je važno da umjetnici budu društveno angažovani?*

TRIFUNOVIĆ: Uopšte nije važno da umetnici budu društveno angažovani. Društveno angažovani trebamo da budemo svi mi koji smo članovi društva. Dakle, svi mi građani, svako na svoj način. A mi koji smo malo vidljiviji i koji imamo mogućnost da pokrenemo neke stvari, treba da budemo još odgovorniji.

MONITOR: *Da li taj uticaj može nadjačati uticaj rijalitija i tabloida?*

TRIFUNOVIĆ: Naravno da može.

MONITOR: *Šta je za tako nešto neophodno? Da li se ljudi kriju iza straha da iskažu svoje mišljenje i da preduzmu nešto?*

TRIFUNOVIĆ: Ja ne mogu da ulazim u razloge svakog od njih, ali ih pozivam da izađu napolje.

MONITOR: *Da li politička nepodobnost utiče na Vašu glumačku karijeru?*

TRIFUNOVIĆ: Ne. Vlast koja vodi tabloidnu državu nije zainteresovana za kulturu, tako da se ne mešaju u to.

MONITOR: *Iako vlast nije zainteresovana za kulturu, postoje režimski umjetnici.*

TRIFUNOVIĆ: Lična je stvar svakog pojedinca kojem će se carstvu prikloniti.

Ovo je tabloidna država. Medijska hajka počinje u tabloidu. U tabloidu je podnešena krivična prijava, ministar se poziva na pisanje iz tabloida. Tabloid je ovdje i Ustavni sud i Krivični sud i Vrhovni sud

MONITOR: *Kako komentarišete njihovu otvorenu podršku režimu?*

TRIFUNOVIĆ: Ne komentarišem.

MONITOR: *Da li su i koliko međusobno povezani intelektualci iz regiona kada je u pitanju humanitarni angažman?*

TRIFUNOVIĆ: Humanitarni rad je način koji zaista povezuje sve ljude. Ne samo intelektualce, nego ljude dobre volje. Ne mora neko biti intelektualan da bi doprineo društvu.

MONITOR: *Da li se prilikom Vaših humanitarnih akcija odazivaju i druge javne ličnosti i koliko je njihov doprinos?*

TRIFUNOVIĆ: Dovoljno veliki. Ovu fondaciju, od ljudi u upravnom odboru, do ambasadora, čine ljudi sa imenom i integritetom. Tu su i Žarko Paspalj, Ratko Božović, Svetislav Basara, Stefan Milenković, Ivana Španović i drugi.

MONITOR: *U jednom intervjuu kazali ste da se susrećete sa prijateljima zbog svog aktivizma, objava na društvenim mrežama i slično.*

TRIFUNOVIĆ: Ne susrećem se sa pretnjama, primio sam samo jedno upozorenje. Niko me ne zove da mi preti.

MONITOR: *Vi se, osim humanitarnog angažmana, često nedvosmisleno politički izjašnjavate. Da li ste nekad pomislili da je bolje da se povučete?*

TRIFUNOVIĆ: Čovek koji živi u društvu treba da se izjašnjava o društvu u kojem živi. Moje izjave nisu političke, one su socijalne.

Humanitarni rad je način koji zaista povezuje sve ljude. Ne samo intelektualce, nego ljude dobre volje. Ne mora neko biti intelektualan da bi doprinio društvu

MONITOR: *Kako se nosite sa prozivkama tabloida i imaju li one posledice po Vas?*

TRIFUNOVIĆ: To nisu nikakve posledice. Ja to gledam kao ujede komaraca i muva. Preveliku važnost i pažnju dajemo tabloidima. To su samo neka govna koja smrde, pa onda morate da povučete vodu ili spustite

dasku na wc šolji, vrlo jednostavno.

MONITOR: *Planirate li, ipak, da ih tužite zbog pokušaja da ukalfaju Vaš ugled?*

TRIFUNOVIĆ: Time se isključivo bavi moj advokat.

MONITOR: *Osim glume, i Vaši stavovi i javni nastupi nailaze na podršku publike iz svih zemalja u regionu. Koliko Vam znači ta podrška i kako uspijevate da se izdignete iz, za Balkan karakterističnih, nacionalnih podjela?*

TRIFUNOVIĆ: Vrlo lepo. Najvažnija u celoj priči je masovnost. Kad shvatimo kolika je naša snaga, onda ćemo biti u stanju da nešto promenimo. Onda će nam svima biti bolje. A da bi nama bilo bolje, moramo se truditi da svima bude bolje.

Miljana DAŠIĆ

Ur fašisti objavili rat Beogradu

Bilo bi korisno da se detaljnije pretrese za šta se zalaže Nacionalna avangarda, imajući u vidu činjenicu da je njenom skupu prisustvovao i na njemu učestvovao cio državni vrh. Prema šturim informacijama, ta organizacija je nastala prošle godine i navodno okuplja mlade intelektualne nacionalne snage, uglavnom studente i „finije“ ekstremiste koji ipak vole da se druže sa ekstremistima Srpske desnice Miše Vacića i drugim patriotskim organizacijama

Piše: Vesna PEŠIĆ

U Srbiji se umnožavaju ur-fašističke organizacije, što ne treba da nas čudi, jer režim koji karakteriše današnju Srbiju može da posluži kao model ur-fašizma („večnog fašizma“) u svom palanačkom, srpskom izdanju. A ta veza je i faktička, to jest golim okom vidljiva. Skup nevladine organizacije Nacionalna avangarda (NA) posvećen temi bezbednosti Srbije okupio je impresivne goste. Tu se postrojio ceo državni vrh, kao i gosti iz inostranstva. Predsednik države Aleksandar Vučić je otvorio skup i održao govor o 5. oktobru (tog dana se skup održavao), a tu su bili

i premijerka Ana Brnabić, ministar vojni Aleksandar Vulin, direktor policije Vladimir Rebić, visoki funkcioner BIA Marko Parezanović, već poznat po tome što je ovde optužio pojedince iz opozicije, nevladinih organizacija i medija da su ozbiljna pretnja bezbednosti Srbije. Skupu su prisustvovali i ambasadori Italije i Kine.

Ovaj događaj teško može da se preskoči, iako je već komentaran na Pešćaniku i u Skupštini Srbije, gde je poslanik Balša Božović postavio pitanje ko stoji iza organizacije Nacionalna avangarda, iznoseći sumnje da je njen

osnivač finansiran od ministarstava unutrašnjih i spoljnih poslova Rusije, kao i da su neki njeni članovi zaposleni u državnim službama, neki i u policiji. Predsednica Skupštine Maja Gojković oduzela je reč poslanici Mariniki Tepić koja je htela da postavi pitanje u vezi sa progonom Sergeja Trifunovića. Smatrala sam da bi bilo korisno da se malo detaljnije pretrese za šta se zalaže Nacionalna avangarda, imajući u vidu činjenicu da je njenom skupu prisustvovao i na njemu učestvovao ceo državni vrh. Prema šturim informacijama, ta organizacija je nastala prošle godine i navodno okuplja mlade *intelektualne* nacionalne snage, uglavnom studente i „finije“ ekstremiste koji ipak vole da se druže sa ekstremistima Srpske desnice Miše Vacića i drugim patriotskim organizacijama.

NA je na svom sajtu objavila svoj programski kredo, a list Danas ga je preneo. Polazni stav je da oni sebe kao grupu ne smatraju avangardom. Naprotiv, avangarda se odnosi na potrebu evolutivnog skoka u kolektivnoj svesti nečega što oni nazivaju „srpski nacionalni pokret“. U njega spadaju takoreći svi – i partije, i organizacije, i pojedinci, pod uslovom da su kulturno-politički nacionalno osvešćeni, a može da prođe i manje od toga ukoliko sebe smatraju nacionalno opredeljenima (biti Srpkinjom / Srbinom) i ukoliko su istovremeno politički aktivni, izlaze na izbore i *ispravno* glasaju. O kakvom se pokretu radi, nije jasno. Suština je da on treba da postigne viši stupanj razvoja nacionalne svesti. Zašto je potreban evolutivni skok, sam po sebi kontradiktoran, takođe nije poznato. Pa ipak, baš taj *skok* napred u viši oblik nacionalne svesti je ta avangarda. A ja bih dodala da je baš taj skok napred suštinska karakteristika ur-fašizma koji je pomodna i vladajuća priča.

Avangardne misli i delovanja imaju tri stuba. Prvi je ideološki i on je zaista veoma star i nimalo avangardan. Mogao bi voditi poreklo od ozbiljnog konzervativizma

• **VIĐENI GOSTI NA NA SKUPU NVO NACIONALNA AVANGARDA:** Predsjednik Aleksandar Vučić, premijerka Ana Brnabić, ministar vojni Aleksandar Vulin, direktor policije Vladimir Rebić, visoki funkcioner BIA Marko Parezanović

Edmunda Burkea, engleskog filozofa irskog porekla koji je kritikovao Francusku revoluciju zalažući se za očuvanje tradicije. Ne verujem da se NA njime inspirisala. Prvi stub NA afirmisaće „arheo-futuristički pristup“ koji oblikuje poimanje nacionalne ideje, kulture i identiteta. Fokus na identitet je alfa i omega nacionalne političke zajednice.

Ubacivanje kulta tradicije prva je stavka u definiciji ur fašizma kao vječite, jedine i nepromjenljive istine. Ako se tome doda drugi stub avangardne svijesti koji kaže da je sadržina srpskog identiteta ideja svesrpskog ujedinjenja (Karlobag-Ogulin... i sve ostalo), koja je već dovela do ratova devedesetih i strašnih zločina, jasno je da je srpski alt-right ili ur fašizam postao zvanična ideologija vladajućeg režima u Srbiji

On je i ključ njene bezbednosti, jer se danas nacionalni identitet zatire pod udarcima mondijalizma. Očuvanje nacionalnog identiteta u „arheo-futurističkom“ izdanju podrazumeva da se predmoderni (tradicionalni) obrasci srpskog nacionalnog identiteta projektuju u „budućnost tehnološkog i društvenog razvoja evropske civilizacije“. Ubacivanje *kulta tradicije* prva je stavka u definiciji ur fašizma kao vječite, jedine i nepromenljive istine. Ako se tome doda drugi stub avangardne svesti koji kaže da je sadržina srpskog identiteta ideja svesrpskog ujedinjenja (Karlobag-Ogulin... i sve ostalo), koja je već dovela do ratova devedesetih i strašnih zločina, jasno je da je srpski *alt-right* ili ur fašizam postao zvanična ideologija vladajućeg režima u Srbiji.

Šta se ovim pričama želelo postići? Utisak je da se sa srpskog puta mora ukloniti moderna koja na ovom tlu uglavnom nije bila preterano uspešna. NA u svom proglasu otvoreno kaže da će Srbija preskočiti modernu (vladavinu razuma, zakona i univerzalnih institucija) i skočiti direktno u post-modernu koja je blagoslovila identitet. No, takav plan nije nikakva

budućnost, jer avangardisti izgleda ne znaju da se to što oni tek priželjkuju već odigralo. Srbija već jeste svoju srednjovekovnu tradiciju stavila u centar svog savremenog identiteta i to od samog stvaranja nacionalne države. U tom centru je obnovljeni mit o Kosovu. To što oni sada hoće opet to isto, čega ne uspevamo da se oslobodimo, bio bi totalni poraz. Projektovati ideju srpskog ujedinjenja u budućnost, a pritom je ta karta već odigrana devedesetih sa stravičnim posledicama, a i od ranije je ta projekcija bila uzrok zaostalosti Srbije – ne znači ništa drugo do poplavu ekstremnih ideja koje odgovaraju jednom ekstremnom režimu koji je sve civilizovane institucije srušio. Takav identitet je Srbiju oduvek držao u paklu siromaštva i zaostalosti, sa niskim integrativnim i razvojnim potencijalom koji i danas preovlađuje.

I opet nam se sve to iznova nudi. Stigosmo do trećeg stuba NA i poente koja pokazuje na šta se svodi ova naoko visokoparna priča. Budući da nacionalni avangardisti ne planiraju da opet ratuju, nego svesrpsko ujedinjenje planiraju na dugi rok, kroz nekoliko borbenih generacija koje će negovati arheo-futuristički identitet, a pošto

Foto: Nacionalna avangarda fb

i svakoj drugoj sferi dominira „nenacionalna elita“, odnosno famozna Druga Srbija geografski smeštena u Krug dvojke“. Njihova moć postoji decenijama i obnavlja se. Ta elita je izabrala Jankovića za predsedničkog kandidata, a ne on nju. Ona ima visoko razvijenu svest o kolektivnom identitetu i prvo nju treba uništiti i osvojiti Beograd, pa tek onda krenuti dalje u ostvarenje srpskih ciljeva. Kažu da je beogradska kosmopolitska elita kominternovskog porekla, a ne srpskog. Zadatak ove generacije je da očisti Beograd od autošovinista i stranih plaćenika. Kažu da je njihova prednost to što ih ima više. Pobeđivače na izborima u Beogradu gde „možemo da se oslobodimo naslaga „duboke države“ maršem kroz institucije“. Bogami su već daleko umarširali. U toj borbi će

Nacionalna avangarda u proglasu kaže da će Srbija preskočiti modernu (vladavinu razuma, zakona i univerzalnih institucija) i skočiti direktno u post-modernu koja je blagoslovila identitet. Avangardisti izgleda ne znaju da se to što oni priželjkiju već odigralo. Srbija već jeste svoju srednjovekovnu tradiciju stavila u centar svog savremenog identiteta i to od samog stvaranja nacionalne države. U tom centru je obnovljeni mit o Kosovu

je zadatak složen i težak – predlaže se prioritizacija ciljeva. I šta je prvi cilj, i treći stub srpstva?

Bukvalno rečeno, predviđa se ubistvo Beograda! Mi smo to nekako i sami znali i gledali svakodnevno: od kićenja grada, Beograda na vodi, ubijanja starih kuća, investitorskih rušenja, prepravki, preko gondola, ukidanja Železničke stanice, pogrešnih i ružnih spomenika do prljavih i razrovanih ulica. Beograd je kosmopolitski grad i zato smo se ponosili „našim Njujorkom“. E toga više neće biti. Avangardni ekstremisti kažu da prvi srpski front nije u Kninu, RS, ili KiM, nego u Beogradu. „Beograd je glavni grad, mozak nervnog sistema Srbije. Tim mozgom u kulturnoj, političkoj i obrazovnoj

se nacionalni krug suprotstaviti drugosrbijanskom krugu.

To je početak sređivanja Srbije i ostvarivanja velikog plana. Meni se čini da je počelo sa čišćenjem ljudi. Ceo režim sa predsednikom na čelu, ministarstvima, parlamentom i tabloidima strmoglavio se na leđa jednog građanina Beograda, Sergeja Trifunovića. On se nije dao. Odbrana na društvenim mrežama i nekim medijima nije izostala. Zahvaljujući samom Sergeju, glumačkom, beogradskom i ljudskom šarmu, fašistička banda nije uspešla da ga uzdrma.

Dobro su nas podsetili: više nema spavanja ni sa ove naše strane.

Peščanik.net

posjetite nas na
www.monitor.co.me

IZLOG KNJIGA

CRVENI BRAZIL

Žan-Kristof Rifen

Paidela

Crveni Brazil kazuje priču o dvoje djece, Žistu i Kolombi, koju su na silu ukrcali na brod i povelu u taj pohod da bi služili kao tumači kod indijanskih plemena. U toj pustolovini sve je neumjereno. Njen okvir: divljina zaliva Rio, s džunglom i Indijancima ljudožderima. Likovi: vitez De Vilganjon, najpre, zadojen antičkom kulturom, Siranov ili D'Artanjanov preteča. Radnja: drama iza zatvorenih vrata u toj tropskoj Francuskoj predstavlja deset godina unapred odigranu generalnu probu vjerskih ratova. *Crveni Brazil*, roman koji obiluje likovima, opisima predjela, događajima, napisan volterovskim jezikom ironije, poprima oblik poučnog i ljubavnog romana. Ali na daljem planu, kroz Žistovu i Kolombinu sudbinu i životni izbor, ova knjiga iznosi dva suprotna poimanja čovjeka i prirode. S jedne strane stoji evropska civilizacija, osvajačka i univerzalna, koja sebe smatra oslobodilačkom, a ispostavlja se da je ubilačka. S druge strane indijanski svijet, sa svojom čulnošću, smislom za harmonično i sakralno, predstavlja vječitu težnju ka sreći...

LEPO LETO

Čezare Paveze

LOM

Lepo leto, je vjerovatno najpoznatiji roman Čezara Pavezea. Ova knjiga o odrastanju i prvoj ljubavi, istovremeno je priča o mladosti i njenoj smrti. „Pripovijedanje je slično plesu“, rekao je Paveze, koji piše izrazito modernim i jednostavnim stilom, kao Kami ili Hemingvej, a istovremeno uspijeva da dočara svu složenost senzibiliteta junaka.

NOĆNI VLAK

MARTIN AMIS

V.B.Z., Zagreb

„Grubo, crno, poput Chandlera... Amis je još uvijek vodeći engleski pisac svoje generacije.”

Sunday Independent

„Ovo je svijet policajaca i demona, ulica na kojima vlada zlo, mračnih uličica, svijet koji izvire iz Amisove borbe protiv mirenja s masovnom kulturom, svijet filma SEDAM, svijet Elmorea Leonarda, Jamesa Ellroya, Eda McBaina i KINESKE ČETVRTI.

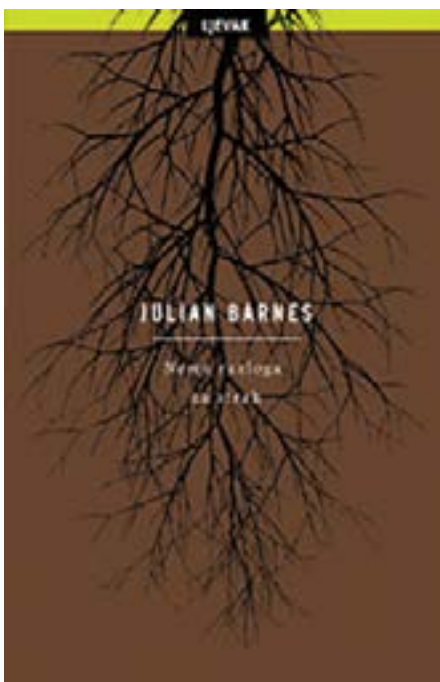
Steve Grant, TIME OUT

NEMA RAZLOGA ZA STRAH

DŽULIJAN BARNES

Ljevak

„Nema razloga za strah” nije kako sam Julian Barnes napominje, autobiografija, no svejedno je možemo čitati kao intimnu obiteljsku povijest u koju pisac majstorski utkiva rečenice svoga brata (filosofa!), svojih roditelja, pa čak i baka i djedova. Dok pretresa porodične uspomene te ispisuje duhovite i tužne obiteljske priče, Barnes piše i raspravu na temu straha od smrti. „Nema razloga za strah” je lucidna žanrovska mješavina-putovanje u mistič-

nost sjećanja, obiteljski memoari, filozofska spekulacija, oda životu i umjetnosti, posveta omiljenim umjetnicima (ponajprije francuskom piscu Julesu Renardu) i naposljetku autobiografski roman, koji se uklapa u pomalo neočekivani trend nekonvencionalne autobiografske proze kakvu u posljednjih nekoliko godina nadahnuto pišu J.M. Coetzeze, J.G. Ballard, Orhan Pamuk ili Martin Amis.

Otočki kritičari već su zaključili da je Barnes podjednako raskošan i kao esejist i romanopisac i da je „Nema razloga za strah” zabavna, intrigantna i originalna autobiografska fikcionalna-esejistička knjiga o vječno neugodnoj temi”.

(Ovu rubriku *Monitor* realizuje u saradnji s knjižarom *Karver*)

VIŠE OD ANTOLOGIJE

Nedavno mi je stigla lijepo opremljena i uređena knjiga iz Crne Gore.

Antologija crnogorske poezije za decu i tinejdžere, autora Slobodana Vukanovića, proznog, poetskog, libretističkog, publicističkog i dramski angažiranog književnika iz Podgorice.

Vrijedan i svestran književnik koji penzionerske dane nije shvatio niti prihvatio kao *mirovinu*, već kao novu etapu svog književničkog djelanja.

Nedavno sam recenzirao njegova poticajna, uznosita u svojoj poetičnosti, libreta za balet, pa pročitao nekoliko mini dramskih formi, a evo sustiže me njegova antologija poezije za mlade...

Vukanović ne bi bio to što jeste da svoju umjetničku radionicu nije stavio u funkciju najmlađeg naraštaja kojem ovom antologijom daruje rukoveti prelijepih versa, koji nisu samo i isključivo za *decu i tinejdžere*, kako je podnaslovio svoju antologiju. Dapače, u ovoj draguljarnici stihova naći će se bogatstva i radosti i za odraslije i čitaće sa *ozbiljnim čitalačkim stažom!!!*

Antologiju je autor otvorio Njegoševom pjesmom *Noć skuplja vijeka*, kojoj je prethodila neka vrsta programatskog autorskog teksta-proslova *Postojimo, ima nas!*

U antologiju su uključene sve generacije crnogorskih književnika koji su stvarali i za djecu i mlade, a većina se iskušala i u drugim brojnim žanrovskim oblicima književnog ispoljavanja. Na okupu su i Risto Ratković, Mirko Banjević, Aleksandar Ivanović Leso, Dušan Kostić, Ivan Ceković, Ljubislav Miličević, Vojislav Vulanović, Dušan Đurišić, Ibrahim Berjashi, Jovo Knežević, Dušan Govedarica, Blagoje Rogač, Miroslav Jovanović Timotijev, Dragan Radulović, Dragiša Jovović, Blaga Žurić, Faiz Softić, Slavka Klikovac, Velimir Ralević, Slobodan Zoran Obradović, Ruždija Ruso Sejđović, Marisstela Oček, sa svojim

poetičkim sustavima i nadahnućem koje, u svakom slučaju, imponira!

Na ovim vrijednim antologijskim stranicama nalazi se pjesništvo Sretena Perovića, Jevrema Brkovića, Vitomira Nikolića, Velimira Miloševića, ali i Spasoja Labudovića, Milorada Kalezića, Bosiljke Pušić, Dragomira Čulafića, Borislava Jovanovića, Fehima Kajevića, Radojice Boškovića, Rajka Joličića, pa i samog antologičara Slobodana Vukanovića, koji je po mom sudu, a možda je to i logično, bio i prestrog jer je mogao uvrstiti još svojih izvrsnih pjesama za djecu i mlade.

Knjigu prati i jedan rijetko seriozan kritičko-estetički ogled o ovoj oblasti književnog stvaralaštva iz pera Marijane Terić.

Zašto smatram ovu dragocjenu knjigu dalekosežnijom od antologije? Zato jer u dobu kada mladi sve manje čitaju, kada kompjuter nameće način mišljenja, poetsko biserje važno je, kazao bih i prevažno, dostaviti do svakog djeteta i mladog čovjeka...

Previše smo mladu generaciju prepustili samoj sebi, previše smo u kompjuterskoj eri zaboravili na značaj očuvanja svojih jezika, u ovom slučaju crnogorskog, da nam se to ne bi osvetilo i to na razne načine.

Vukanovićeva *Antologija* je blagotvoran kontraudar na sve *rijaliti* i ostale primitivizme i nedopustive nepodopštine, da ne bi bilo kasno, jer već odavno vodimo bitke sa različitim vrstama primitivizma, intelektualnih debiliteta i literarnih otpadaka.

Kada bismo u ovim našim balkanoidnošću opterećenim prostorima znali dostatno cijeniti, pa i nagrađivati ljude poput Vukanovića, bila bi nam izglednija budućnost.

Ovu vrijednu knjigu producirao je Crnogorski kulturni forum, a Borislavu Cimeši pripadaju posebne zasluge što je konačno došla u ruke čitalaca.

Piše:
**Gradimir
GOJER**

Antologija crnogorske poezije za decu i tinejdžere, autora Slobodana Vukanovića, proznog, poetskog, libretističkog, publicističkog i dramski angažiranog književnika iz Podgorice je blagotvoran kontraudar na sve rijaliti i ostale primitivizme i nedopustive nepodopštine

Stadion Budućnosti **preseliti na periferiju**

Zbog fudbalske utakmice Crne Gore i Srbije u Ligi nacija, koja se odigrava danas u četvrtak, nekoliko ulica u Podgorici, u blizini stadiona pod Goricom, bilo je zatvoreno za saobraćaj za sve kategorije vozila, po odluci Uprave policije. Bilo je to još jedno maltretiranje nedužnih građana glavnog grada Crne Gore, i pješaka i vozača, i to sve zbog fudbala.

I ja sam ljubitelj fudbala, redovno idem na utakmice na podgorički stadion i imam veliko razumijevanje što se zbog bezbjednosnih razloga zabranjuje saobraćaj u tim ulicama, ali kad se god to desi nameće mi se jedno praktično pitanje – zašto se Stadion *Budućnosti*, kako se zvanično zove, nalazi na stotinu metara od strogog centra glavnog grada Crne Gore. Dosta sam putovao po svijetu i po bivšoj Jugoslaviji i ne sjećam se da u bilo kojoj državi postoji fudbalski stadion na tako bliskoj udaljenosti od strogog centra grada kao u Podgorici.

Zato mislim da pod hitno treba dislocirati stadion negdje na periferiju grada. Na primjer na Čemovsko polje ili negdje u Zeti da bi građani bili pošteđeni malteriranja zbog najvažnije sporedne stvari na svijetu - fudbala.

Hajde da se o tome izjasne građani Podgorice. Uvjeren sam da će to mnogi podržati. I to ne samo zbog toga što se nekoliko ulica zatvara za saobraćaj, nego i zbog toga što su građani, ni krivi ni dužni, ponekad izloženi verbalnim, pa i fizičkim napadima ostrašćenih navijača, kao što sam i sam bio više puta. Zbog svega toga predlažem da u Skupštini opštine Podgorica i ovo pitanje stavi na dnevni red pa bar da vidimo kakav će biti ishod.

Dejan Milić
Podgorica

Manastirska 3, 85340 HERCEG-NOVI
Tel/fax: 031 344 244
E-mail: radio.delfin@t-com.me
www.radiodelfin.me

PRETPLATA

Correspondent bank:
Swift Address: RZBAATWW
Name & Address: RAIFFEISEN BANK INTERNATIONAL AG VIENNA, AUSTRIA
Beneficiary's bank:
Party Identifier: 1-55.097.455 EUR
Swift Address: LOVBMEPG
Name & Address: LOVCEN BANK AD BULEVAR DZORDZA VASINGTONA 56
81000 PODGORICA, MONTENEGRO
IBAN ME25565005010000413202
Name & Address: MONITOR DOO
PODGORICA, Trg republike-PC Ražnatović bb,
Podgorica
Kopiju uplate obavezno poslati
na fax: +382 20 242 306 ili na adresu:
81000 Podgorica, Ul. Trg republike bb

OMBUDSMANKA MONITORA

Paula Petričević, ombudsmanka *Monitora*, redovno prati rad našeg nedjeljnika. Njena djelatnost je transparentna i njene ključne nalaze objavljujemo. Ukoliko mislite da smo prekršili neko od načela Kodeksa novinara Crne Gore ili se ogriješili o druge profesionalne i etičke standarde, obratite se našoj ombudsmanki na email adresu: monitor.omb@gmail.com ili poštom na adresu: Trg Republike bb

Redakcija *Monitora*

TAMAN MISLIŠ EVO GA SJUTRA, KAD ONO DANAS, ISTO KAO I JUČE

Padneš, drug ti doda bokvicu, zalijepiš je na krvava koljena i nastaviš da se igraš. Tako smo nekad trenirali život

Dobro Vam jutro! Stigla sreda. Siroma, ne zna gde je došla. Danas je i Svetski dan očuvanja mentalnog zdravlja. U Srbiji neprijatno čutanje i svi se pravimo da ovaj dan ne postoji. Nama to ne treba! Mi smo narod medicinski fenomen, oduvek živimo bez mozga.

Ja, uglavnom, uživam o onome što imam. Sve više od toga izaziva glavobolju. Želje bez kraja stvaraju večite prosjake. Moji blizanci treba za domaći da napišu kako njihova porodica štedi novac. I šta sad da im kažem? Mogu ja da štedim, ali život je i ovako dovoljno siv. Probala sam ali su mi brzo isekli struju i zvali iz banke da se iselim. Zato sad štedim reči. Umesto da pitam: „Šta ima? Kako si? Šta rade tvoji? Je l' ideš na odmor?“, ja samo kažem: „Inače?“ Sve dok nam rad služi da bi bolje jeli i spavali, a ne istraživali i znali, rad se nije daleko odmakao od ropstva. Juče me je svrbeo desni dlan, danas levi, znači klasično presipanje iz šupljeg u prazno.

Padneš, drug ti doda bokvicu, zalepiš je na krvava koljena i nastaviš da se igraš. Tako smo nekad trenirali život. Danas mi je, kao roditelju, onaj snimak kad mali Dušan kaže tati: „Volim te tata, najviše te volim“, slomio srce. Kriv je Vučić, Lončar, cela vlada, SNS poslanici, krivi su ovi prokletnici. Deca, starci, mladi umiru, jer su uništili zdravlje, a lekare oterali, zaposlili svoje sendvičare. Skupi buđavi francuski sirevi, bademovo mleko, alkohol u potocima i Dačić ordever

posle dvanaest za čet' osobe, e, to je taj ceh koji je ministar spoljnih poslova upravo pravdao na nacionalnoj televiziji. Vreme je za ulicu. Zahvalite se, kome god, svake noći kad legnete i ujutru kad se probudite kraj vaših najmilijih, što ste svi zdravi. Dovraga i Vučić i Zadruga...

Iznerviram se zbog gluposti, a onda krenem da se dopisujem sa svojim čovekom i shvatim da se i dalje dopisujemo o svemu, a ne samo o nečemu važnom, da se i dalje prozivamo kao deca i da mi se i dalje pojavljuje smešak kad vidim da on piše i bude mi lepo, i lakše, i eto... Reč je dodir, ako umeš da čuješ želju. A moram da priznam da sam, slušajući muške priče, zaključila da svi imaju onaj od 20 cm i da im auto troši pet litara po gradu. Nada nikad nije usamljena, u stopu je prati beznađe. Najžalosnija su ona „Volim te“ koja izgovori iluzija o nekome ili strah od samoće. Zato koristite jesen. Što više suvog lišća treba uneti u pećinu i spavati dok ovo ne prođe. Prolećni umor je najgori u jesen.

Eto, pustite me na miru sada, jer jedrim oko sveta u tišini svoje sobe i gasim zvezde iznad Rusije. To sa plakanjem sam dovela do savršenstva. Plačem a niko ne vidi. Ni ja.

P. S. Pažnja! Orasi padaju. Ne turajte ih u džepove, moj deda je stabla zasadio.

Nataša ANDRIĆ

Umjetnost Ilira

Monitor će u nekoliko narednih brojeva objaviti djelove iz Pregleda umjetnosti Crne Gore, iz monografije Crna Gora, koja je objavljena 1976. Uređivački odbor: dr Dimitrije-Dimo Vujović, Mihailo Maletić, Vladimir N. Popović, dr Miljan Radović i Milovan Tanasijević

Doskora se smatralo da se sva praistorija i antika mogu proučavati i objašnjavati u okviru arheološke nauke. Kako je arheologija ipak pomoćna historijsko-umjetnička nauka, ograničena na sistematizaciju i tipizaciju materijalne kulture, ostalo je historiji umjetnosti u zadatak da svojim metodima pronikne u sve što se iz obilja nađenih predmeta lične, kultne i društvene upotrebe najstarijih stanovnika naše zemlje — Ilira, Grka i Rimljana — izdvaja umjetničkim svojstvima. Iz domena materijalne kulture Ilira izvučeno je ponešto — likovna predstava životinje ili čovjeka, ugrebana u kamen ili metal — što nije moglo biti predmet arheološke interpretacije i „ponuđeno” historiji umjetnosti da ona „obrađi”. Tako je ilirska umjetnost u nas počela da se tretira kao zasebna grana. Ali, već od samog početka ona se našla sputana shemama koje su joj nametnute po uzoru na druge umjetnosti, najviše arhaičke i protoantičke. Zbog toga je svrstana ili u prirodnu umjetnost divljaka ili u umjetnost takozvanog geometrijskog stila koja se bavi

načinila ima po malo ljepote, i najprimitivniji lonac od pečene zemlje, i mala totemistička amajlija, i privjesak o vratu, pojasu i uhu, i sjekira od bronz, i votivna stela, i šljem, i bodež, i koštane korice noža, i urna, i — štaviše — monumentalni grad, nekropola i kuća prastanovnika naše zemlje mogu biti predmet ispitivanja i tumačenja historije umjetnosti. Dosad je sva starija umjetnost do XIII vijeka tretirana s gledišta savremene arheologije. Čak se arheološkom metodom prišlo proučavanju slikarstva pećine u Lipcima — najstarijeg slikarstva ne samo Crne Gore nego i čitave Jugoslavije. To slikarstvo je, međutim, ništa manje važno za poznavanje umjetničke sklonosti Ilira od poznavanja njihovog načina privređivanja ili vjerovanja. A od kada je već u nauci preovladalo mišljenje da se čitava umjetnost antike više ne shvata kao klasična arheologija, mada arheologiji u domenu antičke umjetnosti ostaje i dalje počasna zadaća da vrijednuje, otkriva i iznalazi sve one još uvijek nepovezane karike materijalne i duhovne kulture koje nedoetaju u našoj predstavi o ukupnom doprinosu antike svjetskoj kulturi i civilizaciji!

Glavni faktor koji je omogućio da se u srednje i mlađe kameno doba ljudski život u Crnoj Gori neprekidno razvija je okolnost što je ona geografski situirana približno po sredini razvođa dva sliva — crnomorskog i jadranskog, a po tom razvođu su se dešavala i sva migraciona i metanastazička kretanja. To je odigralo presudnu ulogu u formiranju stalnih naselja po pravcima vodenih tokova. Na teritoriji tog razvođa susretale su se seobe sa sjeveroistoka (iz Panonske nizije) i istoka (iz basena Povardarja i egejskog područja). Po

Privjesak iz Mijela

Privjesak iz Mijela je pravo remek-djelo primitivnog metalurga s kraja bronzanog doba. To je bronzani devetokraki točak (obima 6,65 X 6 cm) oplemenjen tamnozelenom patinom. Ogrlica (torques), iz istog materijala, nešto je drukčije stilizacije. Na tankoj limenoj ozupčanoj traci, s povrnutim završecima za zakopčavanje (obima 14,5 X 1,2 cm), kružnim ornamentima i trojnim grupama) za takve protome) izveden je sav njen dekor od dragog kamena. Po simbolici točka i trijada otkrivena je u ovim predmetima drevna religiozna predstava sunčanog božanstva ilirskog stanovništva na obali Skadarskog jezera.

kombinacijama trouglova, rombova, izlomljenih (cik-cak) linija, koncentričnih krugova i siluetama životinja i čovjeka — opet u hladnoj stilizaciji geometrijskih oblika. Tako ograničena, historija ilirske umjetnosti nije do sada gotovo nikoga zainteresovala. A i kako bi kad su iz njenog kruga ispitivanja izuzeti, na primjer, nakit i, uopšte, likovno oblikovanje predmeta u trodimenzionalnoj projekciji!

Polazeći od pretpostavke da u svakom predmetu koji je ljudska ruka s ljubavlju, oduševljenjem i nadahnućem

pravicima kretanja tih seoba može se u Crnoj Gori pratiti onaj momenat kad su one dolazile jedna s drugom u dodir ili prelazile ta razvođa pošto su već kraće ili duže vremena na njima boravile. Prolazeći, mnogi narodi i plemena ostavljali su za sobom na tom razvršju ostatke svojih kultura.

Protičući preko kulturnog razvršja negdje po sredini Crne Gore, seobe o kojima je riječ pružaju još jednu mogućnost: praćenje procesa indoevropske izacije naše zemlje. Baš u Crnoj Gori nađene su sjekire tzv. jadransko-

Gostilju i reljefne metalne pločice iz nekropole u Momišićima kod Titograda takođe pripadaju ilirskoj umjetnosti.

Od svih likovnih grana, bez sumnje, najuzbudljivije je slikarstvo primitivnog čovjeka. Ono je u nas nađeno u Lipcima kod Risna, na jednom dijelu stijene koja je ostala poslije odronjavanja okapine. Scena pokazuje lov na jelene. S lijeva su dva lovca na konjima; oni bacaju koplja ili rastežu lukove na krdo od pet jelena i jedne košute. Lovci su između dvije ogromne svastike, a jeleni u

skupina crteža na Žutoj stijeni u koritu Komarnice, na sjevernom kraju kanjona Nevidio. I ovo je bila okapina ali je sad izgled stijene ravan, a kompozicija se nalazi na visini od 12 m od toka rijeke i blizu metar od podesta na kome je stajao crtež. Kompozicija je neorganizovana, pa tako i vrlo nepodatljiva razaznavanju njene scenske sadržine. U jednoj grupi vidi se nekoliko ljudskih figura, frontalno prikazanih s raširekim rukama, osim u jednom slučaju, u slučaju trubača s rogom u desnoj ruci, dok mu je lijeva naslonjena na bok.

Sve ove slike, osim jedne, izrađene su „štokovanjem” oštrim predmetom, po svojoj prilici kremenom, zbog čega su neravnih obrisa. Jedna, najmanja, je u okeru, možda rađena na isti način kao i ostale, samo s parčetom dobro pečene keramičke posude. Kompozicije u kanjonu Nevidio očigledno vremenski ne pripadaju onim ranijim, ali ih ovdje navodimo zato što spadaju u istu umjetnost slikanja primitivnog ili neukog slikara.

mediteranskog tipa, veoma bliske po obliku maloazijskim, što svjedoči o najranijim kulturnim vezama s civilizacijama koje su na Istoku začete i otuda ka Evropi pokrenute. U krajevima koji gravitiraju prema Dunavu — u Budimlju kod Ivangrada — i onima koji gravitiraju prema Jadranu — u Smrduši kod Nikšića — nađeni su istovetni ketlovi, šuplje sjekire, što potvrđuje da se tog razvršja stvarno dotakla egejska seoba u vrijeme kada se ovi keltovi i javljaju.

U ilirskim gradovima i mogilama nađene su ratničke sjekire od kamena i bronzе a u jednom slučaju — na lokalitetu Mala gruda u Tivatskom polju — srebrna sjekira i zlatni bodež, jedan privjesak i jedna ogrlica (iz gvozdenog doba), na lokalitetu Mijeke kod Vira. Jedna bronzana kopčica iz Gotovuše kod Pljevalja, jedan ilirsko-grčki šljem iz Budve, nekoliko fibula i pločica s reljefima u bronzanom limu iz nekropole u

dinamičnom pokretu, izraženom naprijed i nagore podignutim vratovima. Rogovi jelena su crtani en face, a oni sami s profila. Sve ove preplašene životinje izdijeljene su po trupu sa po četiri-pet uspravnih linija, to jest šrafirane su poprečno, kao zebre. Interesantan je način slikanja ove kompozicije kinetičkog karaktera — bijelom bojom na bazi kaolina u vezivu s kazeinom (jedinjenje sira i kreča). To je vrlo stara tehnika dobijanja bijele boje, koja je apsolutno otporna na svjetlo i nerastvorljiva u vodi, te prkosi svim vremenskim nepogodama...

Još jedan primjer kinetičkog slikarstva može se zapaziti na skupini crteža sa scenom lova na divljač u jednoj dolini lokaliteta Spile, kod sela Tren, blizu Korče, u Albaniji. I ova kompozicija lova na jelene prikazuje isti ikonografski siže kao u Lipcima — lovci na lijevoj, a progonjene životinje na desnoj strani...

Nedavno je nađena jedna manja

Kako je već rečeno, vremenski dijapazon u koji su smještene ove pećinske slike zaista je velik — od praistorije do kasnog srednjeg vijeka, a one u kanjonu Nevidio i još mlađe. Pitanje datiranja bilo je dosad i jedino koje su ove primitivne slike na pećinskim stijenama stavljale pred istraživače. Po sličnim scenama na jelene i po stilizaciji šrafitiranjem na etrurskim kanijama od mačeva i na jednoj knemidi (potkoljenici) s Glasinca — koji pripadaju VIII vijeku prije naše ere — moguće je i crteže u Lipicama datirati u približno isto doba. Iz nešto kasnijeg vremena su predstave lova na Vezirskoj bradi, ali po prikazivanju lovca sa polnim organom (što se tumači magijom), one takođe pripadaju praistorijskoj ilirskoj umjetnosti, bez sumnje iz vremena prije romanizacije i hrišćanizacije Ilira.

(Nastaviće se)

ALEKSANDAR BOGDANOVIĆ

Objavili ste EP. Ovaj put na engleskom jeziku. Recite nam nešto više o tome?

Zapravo kad sam kao tinejdžer počeo da komponujem, radio sam na engleskom jeziku, ili bar pokušavao. Međutim, nakon odlaska u Englesku shvatio sam da treba dosta vremena da prođe da tekstovi budu ono što sam zaista želio od njih. Pretpostavljam da je sad prošlo dovoljno vremena. EP je došao neplanirano, jer sam pravio pauzu nakon poslednjeg albuma i razilaska sa bivšom izdavačkom kućom, koji se odigrao prilično stresno. Pitanje je bilo da li ću uopšte ikad više nešto objaviti. Međutim, prijatelj sa kojim muzički sarađujem čitavog života me je pokrenuo i pomogao mi da realizujem ovaj koncept. Tako smo dobili ovih 5 pjesama i, iskreno, nikad nisam bio zadovoljniji zbog nečega kao što sam sa ovim.

Živite u Kini. Koliko je bilo teško privići se na potpuno nov život?

Navikao sam da putujem i bar sam se sedam puta preselio do sad tako da mi je to postalo rutina. Kina mi odgovara i godinu za godinom produžavam boravak, jer imam mogućnost da radim sve ono čime se inače bavim.

Koje su najveće razlike između ova dva društva i obrazovna sistema?

Što se tiče društvenog faktora, razlika je naravno ogromna, ali je meni zanimljivije što postoje neke sličnosti, i to ne one karakteristične sličnosti koje kineska kultura dijeli sa Evropom već baš sa Crnom Gorom. Dosta pogleda na život, od porodice do poslovnih odnosa, vrlo liče na one u tradicionalnoj Crnoj Gori. Tek sam ovdje shvatio koliko su u moderno vrijeme ljudi svugdje, manje-više, isti.

Obrazovni sistem, međutim, puno se razlikuje od našeg. Pogotovo što se tiče rane edukacije - do odlaska na fakultet ili koledž. Osnovne i srednje škole u Kini puno variraju i postoje desetine slojeva i niz raznih programa koji se nude. Po mom mišljenju u ovoj sferi uz Singapur dominiraju u

Aleksandar Bogdanović je muzičar i profesor muzike. Nakon što je nekoliko godina vodio pop sekciju Muzičke škole „Vasa Pavić” iz Podgorice, nedavno je promijenio sredinu. Sada živi i predaje muziku djeci u Kini. Upravo je pustio u etar i EP sa pet novih autorskih pjesama

svijetu. Ovo kažem ne poredeći samo naš sistem sa njihovim već i, recimo, britanski u kom sam bio i student i nastavnik. Sem toga kriterijumi iz nedjelje u nedjelju rastu i napredak je vrtoglavlav. Mislim da je edukacija trenutno i glavni fokus na nivou države Kine. S druge strane, edukacija na nivou akademije je suprotna priča, ulaganja su minimalna, kadar je prosječan i rezultati samim tim izostaju. San svakog Kineza je da im se djeca edukuju u Kini do koledža, a zatim pođu u SAD ili Englesku da završe više obrazovanje.

Sve su češći odlasci iz regiona u tu daleku zemlju. Imate li kontakata sa ljudima iz ovih krajeva?

Jako malo. Trenutno živim u oblasti koja je prilično izolovana od centra grada u kojem se dešavaju sva okupljanja. Znam za par ljudi iz naših krajeva ovdje, ali nisam imao priliku u ove tri godine da se sa nekim ozbiljnije upoznam.

Kako se djeca navikavaju na zapadnu kulturu i muziku?

Kineski obrazovni sistem je otvoren za upliv različitih informacija, a zapadna kultura je važan dio tog procesa. Trenutno predajem srednjoškolicima programe koje sam inicijalno predstavio u školi

„Vasa Pavić” u Podgorici prije osam godina i oni su to prihvatili veoma pozitivno, jer mladi ljudi su sve više zainteresovani za zapadnu muziku i kulturu uopšte. Tu nalaze način da se izraze, komuniciraju, pobune, povežu... I to za sada funkcioniše perfektno. Pošto se radi o međunarodnoj školi, čitav sistem je usmjeren na akcentovanje ovakvog stila obrazovanja.

Nastupate i po klubovima. Koliko je to iskustvo različito u odnosu na ono što ste navikli?

Nastupao sam više prethodnih godina. Ove školske godine sam prilično zauzet, pa sam se fokusirao na komponovanje. Velika je razlika u osjećaju kad nastupam ovdje i kod nas. Nekad postoji jezička barijera, nekad na nekim mjestima publika doživi muziku preavangardnom, a nekad budete jedini akt koji je nešto što već nijesu čuli. U svakom slučaju svako iskustvo do sad bilo je prijatno i novo. Ovdje su popularne džem sesije, nešto slično kao u beogradskom Bigzu, samo što džez nije fokus, već je sve mnogo alternativnije. Sam Hangzhou, grad u kom živim, ima četiri velike, svima poznate, nedjeljne džem sesije.

Dragan LUČIĆ